

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ

Βραβείο Ακαδημίας Αθηνών

Επιθεώρηση

ΤΕΥΧΟΣ 3^ο 2021 ▶ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ-ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

Ο ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΝΟΠΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

σε περίοδο ειρήνης και η συνεισφορά τους
στην αντιμετώπιση κρίσεων

ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΣΤΗ ΝΑ. ΜΕΣΟΓΕΙΟ: ΚΟΙΤΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ

Η ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΠΤΥΧΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Η ΚΑΤΑΠΑΥΣΗ ΠΥΡΟΣ ΣΤΟ ΝΑΓΚΟΡΝΟ ΚΑΡΑΜΠΑΧ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

ΤΥΣΣ · ΤΥΣΣ · ΥΣΑ

ΓΕΝΙΚΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΣΤΡΑΤΟΥ
Δ3 (ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ)

ΠΡΟΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ

ΤΕΤΡΑΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ • ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1883 • ΤΕΥΧΟΣ 3^ο 2021

• Αριθμός λογαριασμού του Περιοδικού Τράπεζα Πειραιώς
6915-130036-953 • IBAN: GR7901719150006915130036953

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ

ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ

Στελέχη ε.ε. και Πολιτικό προσωπικό
του Στρατού Ξηράς

➤ 2,40€ ανά έτος

Στελέχη ε.α. του Στρατού Ξηράς
Ιδιώτες, Σύλλογοι κ.λπ.

➤ 2,94€ ανά έτος

➤ 5,87€ ανά έτος

• Το Περιοδικό αποστέλλεται στη Μονάδα-Υπηρεσία που υπηρετεί ο συνδρομητής.

• Για τη διαχείριση της συνδρομής των ε.ε. στελεχών λειτουργεί η εφαρμογή του Περιοδικού στην Ηλεκτρονική Πύλη Διαδικτυακών Εφαρμογών του army.gr

• Καταθέτουν τη συνδρομή στον Αριθμό Λογαριασμού Τραπέζης του Περιοδικού και αποστέλλουν την απόδειξη καταθέσεως (με FAX, e-mail ή ταχυδρομικώς) μαζί με το απόκομμα συνδρομής.

• Τα έξοδα τραπεζικής μεταφοράς της συνδρομής επιβαρύνουν τον συνδρομητή.

ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ (ΕΚΤΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ)

Απλή (Επιταγή Τράπεζας Πειραιώς)

➤ 16,30€ ανά έτος

Συστημένη (Επιταγή Τράπεζας Πειραιώς)

➤ 23,80€ ανά έτος

ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ (ΕΝΤΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ)

Απλή (Επιταγή Τράπεζας Πειραιώς)

➤ 14,20€ ανά έτος

Συστημένη (Επιταγή Τράπεζας Πειραιώς)

➤ 21,60€ ανά έτος

• Οι συνδρομητές Εξωτερικού εκδίδουν τραπεζική επιταγή από κατάστημα Ελληνικής Τράπεζας στο Εξωτερικό προς τον Αριθμό Λογαριασμού Τραπέζης του Περιοδικού (στη διεύθυνση του Περιοδικού).

Δωρεάν προβολή του Περιοδικού για τους μαθητές των Παραγωγικών Σχολών του Στρατού Ξηράς, μέσω της εφαρμογής του Περιοδικού στην Ηλεκτρονική Πύλη Διαδικτυακών Εφαρμογών του army.gr

Την εφαρμογή του Περιοδικού θα τη βρείτε στην Ηλεκτρονική Πύλη Διαδικτυακών Εφαρμογών του www.army.gr

ΑΠΟΚΟΜΜΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

ΓΕΝΙΚΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΣΤΡΑΤΟΥ
Δ3 (ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ)
ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
1020 ΣΤΓ
Στρατόπεδο Παπάγου, Μεσογείων 227-231, Χολαργός, Τ.Κ. 15 561

Διευθυντής Έκδοσης

τηλ. 210 6553978

Διαχείριση Συνδρομητών

τηλ. & fax 210 6553979

e-mail: ekdosis@army.gr

Επώνυμο: ..... Όνομα: .....

Ιδιότητα: ..... Νέα Συνδρομή Ανανέωση Συνδρομής

Οδός: ..... Αριθμός: ..... Τ.Κ.: .....

Πόλη: ..... Τηλ: .....

ΑΦΜ (για τους ε.α.): ..... e-mail: .....

Επιλογή Μέσου: Έντυπο ή CD ή Online (pdf)*

*Για τους ε.ε. και ε.α. συνδρομητές μέσω της εφαρμογής του Περιοδικού στο army.gr και για τους λοιπούς μέσω e-mail

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ Επιθεώρηση

2021 - ΤΕΥΧΟΣ 3^ο
(ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ-ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ)

ΕΚΔΟΤΗΣ
ΓΕΣ/Δ3

(Διεύθυνση Ενημέρωσης και Δημοσίων Σχέσεων)

Διευθυντής ΓΕΣ/Δ3
Ταχσος Γεώργιος Μπακόλας

Διευθυντής Έκδοσης
Τμηματάρχης 4^ο Τμήματος (Στρατιωτικές Εκδόσεις)
Σχπς (ΠΖ-ΕΥ) Χρήστος Χριστόπουλος

Καταχώριση Συνδρομητών
Καταχώριση Μελετών
Αλλίας (ΠΖ) Ιωάννης Μουρκογιάννης

Επιμέλεια Κειμένου
ΜΥ Μαρία Ρέκκα

Επεξεργασία Φωτογραφίας
Ηλεκτρονική Σελιδοποίηση
Multimedia
ΜΥ Βασιλική Κιρτζαλίδου
ΜΥ Μαρία Ρέκκα
ΜΥ Στέλλα Κοντουδάκη

Υποστήριξη Δικτυακού Τύπου (INTERNET)
ΚΕΠΥΕΣ

Εκτύπωση
ΤΥΕΣ

Στοιχεία Επικοινωνίας

τηλ.: 210 655 3978 (Διευθυντής Έκδοσης)
τηλ. & fax: 210 655 3979 (Διαχείριση Συνδρομητών-Μελετών)
τηλ.: 210 655 3166-67 (Καλλιτεχνική Επιμέλεια)
e-mail: ekdosis@army.gr
http://www.army.gr

ΠΡΟΣΟΧΗ: Δεν επιτρέπεται η αντιγραφή και αναδημοσίευση των άρθρων χωρίς την έγγραφη συναίνεση του ΓΕΣ.

ΟΡΟΙ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

Η Στρατιωτική Επιθεώρηση δέχεται για δημοσίευση εργασίες πρωτότυπες ή από μετάφραση, σύμφωνα με την Πάγια Διαταγή του ΓΕΣ 0-17/2001, που αφορούν τις παρακάτω κατηγορίες θεμάτων:

Στρατιωτικά Θέματα: Εθνική Άμυνα, Τακτική και Στρατηγική, Οργάνωση των Ενόπλων Δυνάμεων, Πολεμικά Μέσα και Υλικά Όπλα μαζικής καταστροφής, Ευρωπαϊκής Άμυνας-Στρατού, Νέες Απειλές (Στρατιωτικές-Οικονομικές-Ηλεκτρονικές), Ηγεσία-Ηθικές Δυνάμεις, Στρατιωτική Γεωγραφία, Στρατιωτική Ιστορία, Διοικητική Μέριμνα, Τεχνολογικές Εξελίξεις.

Γενικότερα θέματα Στρατιωτικής-Πολιτικής Φύσης: Παγκόσμιο Περιβάλλον, Συνασπισμοί, Συμμαχίες, Διεθνείς Οργανισμοί, Πόλεμοι Χαμηλής Έντασης, Καταπολέμηση Οργανωμένου Εγκλήματος, Διεθνείς Τάσεις και Εξελίξεις, Δίκαιο του Πολέμου, Ανθρωπιστικές Επεμβάσεις, Γεωπολιτικά-Γεωφυσικά-Διαστήματος, Εξελίξεις των Εθνικών Θεμάτων.

Εγκυκλοπαιδικά Θέματα: Οικονομικά και Πολιτισμού, Κοινωνικά, Θρησκευτικά, Φιλοσοφικά, Τέχνης-Επιστήμης, Ιστορικά, Λειτουργία του Δημοκρατικού Πολιτεύματος και των Δημοκρατικών θεσμών, οποιοδήποτε εγκυκλοπαιδικό θέμα για την επιμόρφωση των στελεχών του ΣΕ.

Περιορισμοί για τη συνταξη και υποβολή των εργασιών:

- να χρησιμοποιείται η δημοτική γλώσσα, χωρίς υπερβολές και ακρότητες.
- να μην υπερβαίνουν τις 20 σελίδες (A4), συμπεριλαμβανομένων των τυχόν συγγραμμάτων, εικόνων και φωτογραφιών και να μην περιέχουν διαβηθμισμένες πληροφορίες.
- να μην περιέχουν σχόλια και κρίσεις σε βάρος προσώπων και να κινούνται μέσα σε ευπρεπές, τεκμηριωμένο επιστημονικό και τεχνικό πλαίσιο, χωρίς αιχμές, οξύτητες και προκλήσεις.
- να μην εκτρέπονται σε κρίσεις για την επίσημη πολιτική της χώρας και να μην εξιστορούν γεγονότα πολιτικής φύσεως που μπορούν να δημιουργήσουν προστριβές στο εσωτερικό της χώρας και με άλλα κράτη.
- να υποβάλλονται σε δύο αντίτυπα και σε οπτικό δίσκο (CD ή DVD) σε ηλεκτρονική μορφή (π.χ. Microsoft Word), συνοδευόμενα από σύντομο βιογραφικό του συντάκτη με τα στοιχεία επικοινωνίας του και εάν είναι δυνατόν, από ανάλογο φωτογραφικό υλικό (ανάυσης 300 dpi), κατάλληλο για αναπαραγωγή.
- να αναφέρονται ευκρινώς ο συγγραφέας, ο τίτλος, ο εκδοτικός οίκος, ο τόπος-χρονολογία-αριθμός έκδοσης για αναφορές σε πηγές και δημοσιεύσεις άλλων συγγραφέων-φορέων ή εφόσον πρόκειται για εργασία η οποία προέρχεται από αναπαραγωγή ή μετάφραση βιβλίου, άρθρου ή κειμένου.
- να καταγράφονται υποχρεωτικά οι βιβλιογραφικές αναφορές.

- 1 Οι συντάκτες είναι υπεύθυνοι για το περιεχόμενο της εργασίας τους και την εξασφάλιση άδειας για τη χρησιμοποίηση των πηγών και βιβλιογραφικών αναφορών-παραπομπών, καθώς και των πνευματικών δικαιωμάτων.
- 2 Οι εργασίες που δημοσιεύονται στη Στρατιωτική Επιθεώρηση εκφράζουν τη γνώμη και τις σκέψεις των συγγραφέων και όχι αναγκάια τις αντιλήψεις ή το δόγμα του Γενικού Επιτελείου Στρατού.
- 3 Οι εργασίες επετειακού χαρακτήρα (28^η Οκτωβρίου-25^η Μαρτίου κ.λπ.), θα πρέπει να υποβάλλονται τουλάχιστον προ εξαμήνου, έτσι ώστε να δημοσιεύονται ως επίκαιρες στο Περιοδικό μας.
- 4 Οι συντάκτες, εφόσον δημοσιευθεί η εργασία τους, δικαιούνται για κάθε τυπογραφική σελίδα (μεγέθους χαρτιού 17,5 x 25 εκ.) 2.300 έως 2.700 γραμμάτων αμοιβή 6,53€ για πρωτότυπη μελέτη και 3,97€ για εργασίες από μετάφραση, σύμφωνα με την ΚΥΑ Υπ. Αριθμ. 2/76198/0022 (ΦΕΚ 208/τΒ'/11-02-2008). Οι δικαιούχοι μετά την έκδοση και διανομή του αντίστοιχου τεύχους του Περιοδικού, μπορούν να επικοινωνούν με τη Δνση Χρηματικού του ΤΥΕΣ στο τηλ.: 210 6552659.
- 5 Οι εργασίες που υποβάλλονται στο Περιοδικό γνωμοδοτούνται από την Επιτροπή Σύνταξης για τη δημοσίευσή τους ή μη, και ανεξάρτητα από την απόφαση η επιστροφή τους δεν προβλέπεται.
- 6 Για περισσότερες πληροφορίες και διευκρινίσεις, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επικοινωνούν με τη διαχείριση του Περιοδικού.

Πρόλογος έκδοσης

Αγαπητοί Αναγνώστες,

Σας καλωσορίζουμε στο 3ο τεύχος του 2021 της *Στρατιωτικής Επιθεώρησης*, του αρχαιότερου Περιοδικού του Στρατού, που εκδόθηκε για πρώτη φορά το 1883.

Ξεκινάμε με ένα αφιέρωμα σε τρεις Διευθύνσεις του Στρατού, το Τυπογραφείο του Ελληνικού Στρατού, την Τηλεοπτική Υπηρεσία και την Υπηρεσία Στρατιωτικών Αρχείων. Η δημοσίευση αυτή δίνει την ευκαιρία για μια προσέγγιση της ιστορίας των Διευθύνσεων αυτών, της προσφοράς και της αποστολής τους.

Στη συνέχεια, ακολουθούμε τον αρθρογράφο σε μια προσέγγιση του έργου τού Στρατού σε περίοδο ειρήνης· θέμα που δεν καθίσταται ευρέως γνωστό, όπως συμβαίνει με άλλους θεσμούς, παρά την καθημερινή ανελλιπή προσφορά του σε πάρα πολλά μέτωπα.

Το αμέσως επόμενο άρθρο μάς συνδέει με μια αισιόδοξη ανάλυση που αναφέρεται στη δυναμική και προοπτική των κοιτασμάτων της ΝΑ. Μεσογείου, καθώς και των πιθανών κοιτασμάτων εντός της ελληνικής ΑΟΖ για την ενεργειακή ασφάλεια ολόκληρης της Ευρώπης.

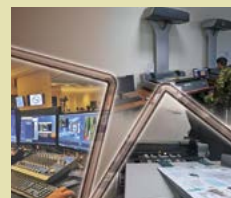
Όπως αναφέρθηκε στα δύο προηγούμενα τεύχη, το έτος που διατρέχουμε είναι αφιερωμένο στα 200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση του 1821. Μέσα στο πλαίσιο αυτό, δημοσιεύουμε ακόμα μία πολύ ενδιαφέρουσα μελέτη με τίτλο «Η Διπλωματική Πτυχή της Ελληνικής Επανάστασης»· μία προσέγγιση της πολιτικής κατάστασης στην Ευρώπη και των δρώμενων μέσα από τα οποία αναδύθηκε το Ανεξάρτητο Ελληνικό Βασίλειο.

Τέλος, φιλοξενείται στις σελίδες μας άρθρο το οποίο μας μεταφέρει στη σύγχρονη γεωπολιτική πραγματικότητα και αφορά στη Συμφωνία Ναγκόρνο-Καραμπάχ, της 9ης Νοεμβρίου 2020, για κατάπαυση του πυρός μεταξύ Αρμενίας και Αζερμπαϊτζάν.

Εν όψει της Εθνικής μας Επετείου της 28ης Οκτωβρίου 1940, παραθέτουμε στον χώρο της «Ζείδωρης Καλλιπέπιας» απόσπασμα από βιβλίο του μεγάλου μας συγγραφέα και ποιητή, Άγγελου Τερζάκη, του οποίου η χαρισματική πέννα μάς μεταφέρει με κάθε ζωντάνια εκείνες τις ιστορικές στιγμές που αποτέλεσαν, για μια ακόμη φορά στην ιστορία της ανθρωπότητας, σταθμούς ζωής και αφετηρίες για νέους αγώνες.

Η Συντακτική Ομάδα

Περιεχόμενα

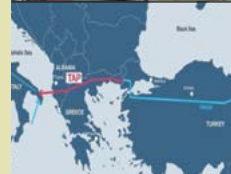
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

σελ. **6**
ΤΥΓΣ • ΤΥΣ • ΥΣΑ

ΑΡΘΡΑ

σελ. **22**
Ο ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΝΟΠΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΟ ΕΙΡΗΝΗΣ ΚΑΙ Η ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΡΙΣΕΩΝ
Ανδρέας Πάκας

σελ. **44**
ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΣΤΗ ΝΑ. ΜΕΣΟΓΕΙΟ: ΚΟΙΤΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ
Σχης (ΥΠ) Κωνσταντίνος Γράμμης

σελ. **66**
Η ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΠΤΥΧΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ
Σχης (ΤΘ) Βασίλειος Μουντοκαλάκης

σελ. **84**
Η ΚΑΤΑΠΑΥΣΗ ΠΥΡΟΣ ΣΤΟ ΝΑΓΚΟΡΝΟ ΚΑΡΑΜΠΑΧ
Ιωάννης Θ. Μάζης

ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗ

σελ. **88**

ΖΕΙΔΩΡΗ ΚΑΛΛΙΠΕΠΙΑ

σελ. **92**

ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

σελ. **94**

ΗΘΙΚΕΣ ΑΜΟΙΒΕΣ

σελ. **107**

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

σελ. **124**

ΕΤΥΚ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ιστορικά Στοιχεία

Το 1910, συγκροτείται σε κτήριο της οδού Κριεζώτου η πρώτη Στρατιωτική Υπηρεσία για την κάλυψη των τυπογραφικών αναγκών του ελληνικού Στρατού, με την ονομασία «ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ». Αργότερα, το 1936, εκδίδεται ο πρώτος οργανισμός λειτουργίας εσωτερικής υπηρεσίας του Τυπογραφείου Υπουργείου Στρατιωτικών, με διαταγή του Υπουργείου Στρατιωτικών. Το 1962 ο εξοπλισμός του εκσυγχρονίζεται και μεταφέρεται σε εγκαταστάσεις που δημιουργήθηκαν εντός του Στρατοπέδου «ΠΑΠΑΓΟΥ» και το 1975 μετονομάζεται σε Τυπογραφείο Ενόπλων Δυνάμεων (ΤΥΕΔ), εξυπηρετώντας παράλληλα τις τυπογραφικές ανάγκες των ΓΕΝ και ΓΕΑ. Το 1985,

μετονομάζεται εκ νέου σε Τυπογραφείο Ελληνικού Στρατού (ΤΥ.Ε.Σ.), ονομασία την οποία φέρει έως και σήμερα.

Σήμερα το ΤΥΕΣ είναι μία Μονάδα του Γεωγραφικού Σώματος, επιπέδου Συγκροτήματος. Αποτελεί οργανική Μονάδα του ΓΕΣ με διοικητική υπαγωγή στο ΓΕΣ/Δ3. Αποτελεί μία σύγχρονη καθετοποιημένη Μονάδα, η οποία καλύπτει το σύνολο των εκτυπωτικών αναγκών του Ελληνικού Στρατού και ειδικότερα του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας, του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας και του Γενικού Επιτελείου Στρατού. Διαθέτει τον κατάλληλο μηχανολογικό εξοπλισμό, καθώς και εξειδικευμένο προσωπικό, το οποίο στελεκώνει τα τμήματα της **προεκτύπωσης** (καλλιτεχνική επιμέλεια, σχεδιασμός, μακέτα, γραφιστική, στοιχειοθεσία και επεξεργασία κειμένων, φωτογραφική και ψηφιακή αναπαραγωγή, επεξεργασία εικόνων, σχεδίων, χρώματος, μοντάζ, δοκίμιο και τελική έξοδος των δεδομένων σε φιλμ ή σε ψηφιακό μέσο εκτύπωσης και βιβλιοδεσίας), και της **εκτύπωσης** [δεδομένα τα οποία εκτυπώνονται με μια από τις κύριες μεθόδους βιομηχανικής εκτύπωσης, όπως λιθογραφία, τυπογραφία (επίπεδη-κυλινδρική), βαθυτυπία, φλεξογραφία, μεταξοτυπία, ψηφιακή εκτύπωση, ταμπόν-offset], της μετεκτύπωσης-περάτωσης [βιβλιοδεσία (βιομηχανική-καλλιτεχνική), κυτιοποιία, επεξεργασία μαλακής ή σκληρής συσκευ-

ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Η ιστορία της Τηλεοπτικής Υπηρεσίας Στρατού είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ιστορία των ραδιοτηλεοπτικών μέσων στην πατρίδα μας αλλά συνάμα και με τις τεχνολογικές εξελίξεις, καθότι αποτέλεσε τον πυρήνα της Υπηρεσίας Ενημέρωσης Ενόπλων Δυνάμεων (ΥΕΝΕΔ).

Ιστορικά Στοιχεία

Η κινηματογράφηση και η ανάγκη δημιουργίας μίας –συνυφασμένης με τον σκοπό αυτό– μονάδας παρουσιάστηκε μετά την εμφάνιση του κινηματογράφου ως 7ης τέχνης τον 19ο αιώνα. Ο Γαλλικός Στρατός ήταν ο πρώτος που αντιλήφθηκε άμεσα τα οφέλη που θα είχε από τον κινηματογράφο, και το 1932 τον συμπεριέλαβε στη σύνθεση της Γεωγραφικής Υπηρεσίας του Στρατού της χώρας.

Μετά την επιτυχή εφαρμογή της ένταξης του κινηματογράφου και σε άλλους στρατούς, η χώρα μας λαμβάνει τη σκυτάλη

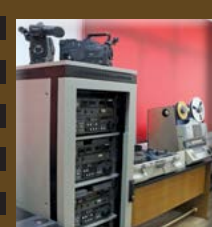
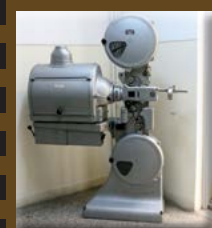
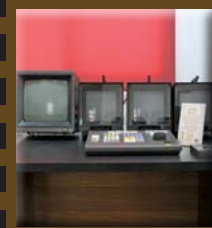

το 1937. Η λήψη και παραγωγή κινηματογραφικών και μορφωτικών ταινιών αλλά και εκπαιδευτικών ασκήσεων, ούτως ώστε να προβληθεί στο στρατιωτικό προσωπικό, συμπεριλαμβάνεται σε Ημερήσια Διαταγή, η οποία εκδόθηκε εκείνη την περίοδο.

Ήταν το 1938, όταν ξεκίνησε η προσπάθεια οργάνωσης της κινηματογραφίας στη Γεωγραφική Υπηρεσία του Στρατού ως προς τον εξοπλισμό αλλά και το ανθρώπινο προσωπικό της. Επίσης, εκείνη την περίοδο υπήρξαν σκέψεις που έγιναν πράξη για τη συνεργασία με αντίστοιχες υπηρεσίες του Ναυτικού και της Αεροπορίας. Εκτός από τη λήψη ταινιών, σκοπό αποτέλεσε και η παραγωγή αντιγράφων, η διανομή τους σε μονάδες των ΕΔ αλλά και η προβολή τους εντός της Υπηρεσίας.

Ο πρώτος πυρήνας της Τηλεοπτικής Υπηρεσίας οργανώθηκε το 1939 ενώ το 1940 εκδόθηκε ειδική διαταγή επιστράτευσης εξειδικευμένων τεχνικών για τη συγκρότηση «τμημάτων κινηματογραφικών λήψεων και εμφανίσεων» στη Γεωγραφική Υπηρεσία Στρατού. Σε αυτή την Υπηρεσία και στην πράξη των στελεχών της οφείλουμε όσα πλάνα δεν έχουν καταστραφεί, είναι στο αρχείο μας και κοσμούν μερικές μεταπολεμικές ταινίες, καταδεικνύοντας τον έκδηλο ενθουσιασμό των Ελλήνων κατά την επιστράτευση (σ.σ. γνωστή εικόνα του τραμ μπροστά στην Εθνική Βιβλιοθήκη στην Πανεπιστημίου), τις πορείες και μάχες στον Ελληνοϊταλικό πόλεμο και ούτω καθεξής.

Η κίνηση των «Τμημάτων κινηματογραφικών λήψεων και εμφανίσεων» εξασφαλίστηκε από τη Γεωγραφική

Συνεχίζεται...

Υπηρεσία Στρατιωτικών Αρχείων

- ψηφιοποίηση
- έρευνα
- διαφύλαξη

Αβερλώφειο
Μέγαρο,
1941-1945.

Μεταστάθμευση
στο Γαλάτσι
(Σημερινό
Δημαρχείο),
1965.

Μεταστάθμευση στη
Νέα Χαλκηδόνα, 1946-1965.

Στρατόπεδο «Ιλάρχου Νικολάου Βαρύτη»,
Άλσος Ελληνικού Στρατού, 1984 έως σήμερα.

Ιστορικά Στοιχεία

Στις 11 Μαΐου 1941, κατόπιν διαταγής του Υπουργείου Στρατιωτικών (ΥΣ) της πρώτης Κυβέρνησης της Ελληνικής Πολιτείας (κατοχής), συστάθηκε η «Υπηρεσία Αρχείων Στρατολογικών και Οικονομικών Βιβλίων Πολέμου 1940/41» στη ΣΣΕ, σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 22847/ΕΔΥΕΘΑ 12/11 Μαΐου 1941 «Σύσταση Υπηρεσίας Αρχείων Στρατολογικών και Οικονομικών Βιβλίων (ΥΑΣΟΒ)».

Σε συνέχεια της παραπάνω ΕΔΥΕΘΑ, το Υπουργείο Στρατιωτικών (ΥΣ), στις 26 Μαΐου 1941, με την υπ' αριθμ. 29398/ΕΔΥΕΘΑ 29/26 Μαΐ 1941 «Σύσταση Υπηρεσίας Στρατιωτικών Αρχείων (ΥΣΑ)», συγκρότησε την Υπηρεσία Στρατιωτικών Αρχείων (ΥΣΑ), ως ανεξάρτητη Αρχή,

υπαγόμενη απ' ευθείας στον Υπουργό Στρατιωτικών, με σκοπό την «επί σκοπώ περισυλλογής, ταξινομήσεως, διαφύλαξεως των απανταχού του Κράτους ευρισκομένων πάσης φύσεως Αρχείων Στρατ. Μονάδων, Καταστημάτων και υπηρεσιών του Στρατού και Αεροπορίας, εις τρόπον ώστε να είναι δυνατή εύκολος και ταχεία η παροχή αναγκαιούντων εις την Υπηρεσίαν ωφέλιμων στοιχείων προς εξυπηρέτησιν των ατόμων».

Η συγκρότησή της επισπεύσθηκε, ώστε να συγκεντρωθούν τα διασωθέντα αρχεία των διαλυθέντων Μονάδων, προκειμένου μελλοντικά να χρησιμοποιηθούν για τη συμπλήρωση των στρατολογικών μερίδων αξιωματικών και οπλιτών, καθώς μετά την κατάρρευση του μετώπου, το 1941, υπήρξε κίνδυνος απώλειας των αρχείων από τη διάλυση των φορέων του Στρατού, αφού όπως προκύπτει από τα τηρούμενα αρχεία πριν από τον Β' ΠΠ (1940), δεν υπήρχε συγκεντρωτικό σύστημα τηρήσεως των αρχείων όπως σήμερα.

Το 1966, με νομοθετικό διάταγμα αποφασίσθηκε η εκκαθάριση των αρχείων από τις Μονάδες και η αποστολή τους στην ΥΣΑ, ενώ το 1969, λόγω του μεγάλου όγκου των παραδιδόμενων αρχείων, αποφασίσθηκε η μικροφωτογράφησή τους. Το 2005 καθορίστηκε με το ΝΔΑ 6/2005 ο τρόπος χειρισμού των παραληφθέντων αρχείων από την ΥΣΑ.

Εγκαταστάσεις

Αρχικά, η ΥΣΑ, το 1941, εγκαταστάθηκε στο Αβερλώφειο Μέγαρο της Σχολής Ευελπίδων (νυν ΣΕΘΑ), το 1955 μεταστάθμευσε σε κτήριο στην Ν. Χαλκηδόνα που είχαν κτίσει τα ιταλικά στρατεύματα κατοχής και το 1965 στο Γαλάτσι, στον χώρο όπου στεγάζεται σήμερα το Δημαρχείο. Από το 1985

έως και σήμερα, στεγάζεται σε τρία ιστορικά κτήρια στον Β' Υποτομέα του Στρατοπέδου «Ιλάρχου Ν. Βαρύτη», στο Άλσος Στρατού. Τα κτήρια της ΥΣΑ, εκ των οποίων τέσσερα έχουν χαρακτηριστεί διατηρητέα, περιλαμβάνουν:

► Το διοικητήριο. Είναι διώροφο σε μορφή προστατευμένου κτηρίου (bunker), κατασκευάσθηκε από τον Γερμανικό Στρατό κατοχής, το 1941, και υπήρξε το Διοικητήριο και η κατοικία του Γερμανού Φρουράρχου της Αττικής.

► Τις δύο δίδυμες αποθήκες, οι οποίες κτίσθηκαν το 19ο αιώνα (περί το 1880-1890) ως στάβλοι της Ανακτορικής Φρουράς. Σήμερα στον χώρο αυτό αποθηκεύεται το φυσικό αρχείο και στεγάζονται το 2ο και 3ο Τμήμα.

Ο κοινωνικός ρόλος των Ενόπλων Δυνάμεων σε περίοδο ειρήνης και η συνεισφορά τους στην αντιμετώπιση κρίσεων

Ανδρέας Πάκας, Msc in Public Administration, Μόνιμος Υπάλληλος ΥΕΘΑ

Αυτό που επιζητούμε δεν είναι μία κοινωνία χωρίς προβλήματα, αλλά μία κοινωνία που να επιλύει προβλήματα.
Herbert D. Doan, 1969, p.12.

Το κεντρικό θέμα του άρθρου πραγματεύεται τον νευραλγικό ρόλο των Ενόπλων Δυνάμεων κατά την άσκηση κοινωνικής πολιτικής και υποστήριξης σε όλα τα επίπεδα του πληθυσμού σε περίοδο ειρήνης, αλλά ιδιαίτερα σε συνθήκες κρίσης. Αποδεικνύεται η τεράστια συμβολή τους στην αποτελεσματική διαχείριση κρίσεων και την ενδυνάμωση του κοινωνικού ιστού. Πραγματοποιείται εννοιολογική προσέγγιση του θέ-

ματος και στη συνέχεια αναφορά του πλαισίου άσκησης κοινωνικής πολιτικής των Ενόπλων Δυνάμεων ως Δημόσιου Οργανισμού. Μελετάται το πλαίσιο και το κοινωνικό πρόσωπο των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων, όπως αυτό καταγράφεται στο «Φυλλάδιο Κοινωνικής Προσφοράς» του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας κατά την τελευταία δεκαετία. Προς επιβεβαίωση ή μη των θεωρητικών δεδομένων, κρίθηκε χρήσιμη η καταγραφή δηλώσεων Αξιωματούχων και η διεξ-

γεια συνεντεύξεων με στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων, της Αστυνομίας, της Πυροσβεστικής, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και άλλων Υπηρεσιών που έχουν συνεργαστεί με στελέχη των ΕΕΔ σε κοινωνικές επιχειρήσεις, σε σχεδίαση και αντιμετώπιση κρίσεων και έχουν άποψη για τη συνδρομή των ΕΔ, τη συνεργασία και τα αποτελέσματα που επιτυγχάνονται.

Κατά την εκπόνηση της εργασίας, έγινε εκτενής βιβλιογραφική ποιοτική έρευνα, ελληνική και ξένη, σε άρθρα, βιβλία, δημοσιεύσεις και εκθέσεις Οργανισμών, καταλήγοντας σε διερευνητική αποτύπωση του ρόλου και των ενεργειών των ΕΔ με παρουσίαση της άποψης εμπλεκόμενων μέσω συνεντεύξεων.

Ενεργειακή Ασφάλεια στη ΝΑ. Μεσόγειο: Κοιτάσματα και Έργα Φυσικού Αερίου

Σχης (ΥΠ) Κωνσταντίνος Γράμμης

Η θαλάσσια ισχύς εμπεριέχει την εκμετάλλευση των θαλάσσιων και υποθαλάσσιων πηγών και πόρων και επομένως ενέχει και οικονομική διάσταση. Η Ελλάδα είναι παράκτιο κράτος και ως τέτοιο έχει υποχρεώσεις και δικαιώματα σύμφωνα με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (United Nations Convention on the Law of the Sea –UNCLOS, 1982), σχετικά με τη διαχείριση και εκμετάλλευση των πλουτοπαραγωγικών πηγών στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ) της (Μαρτζούκος, 2018).

Η περιοχή της ΝΑ. Μεσογείου αποτελεί συνδυαστικό κρίκο μεταξύ της ΝΑ. Ευρώπης, της Μέσης Ανατολής και της ΒΑ. Αφρικής, που διακρίνεται από αστάθεια και από ένα μείγμα ισχυρών και αδύναμων κρατών, παράνομων διακινήσεων, οργανωμένου εγκλήματος και τρομοκρατίας. Σύμφωνα με τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), η υπό εξέταση περιοχή περιλαμβάνει την Αίγυπτο, το Ισραήλ, την Ιορδανία, το Λίβανο, τη Συρία και τα Παλαιστινιακά εδάφη (United Nations, 2012). Μετά το 2010, λόγω των ενεργειακών ευρημάτων, οι περισσότεροι μελετητές περιλαμβάνουν στην περιοχή και την

Χάρτης ΝΑ. Μεσογείου – United Nations, 2012.

Κύπρο, ενώ συχνά τη συνδέουν με την Ελλάδα και την Τουρκία.

Την τρέχουσα περίοδο, η ενέργεια αποτελεί μία παράμετρο ισχύος στο διεθνές γεωστρατηγικό περιβάλλον, τη χρησιμότητα της οποίας η Ελλάδα και οι λοιπές χώρες στη ΝΑ. Μεσόγειο τώρα αρχίζουν να εκμεταλλεύονται. Τα κράτη που είναι εξαρτώμενα από την ενέργεια θα εξαρτώνται και από εκείνα που ελέγχουν τους ενεργειακούς πόρους. Επίσης, οι χώρες από το έδαφος των οποίων διέρχεται η ενέργεια ενέχουν πολλές φορές ρόλο ρυθμιστή και με τη δική τους στρατηγική μπορούν να προωθήσουν τα δικά τους συμφέροντα και να επηρεάσουν τις χώρες-καταναλωτές. Οι ενεργειακοί πόροι και οι οδοί διαμετακόμισης της ενέργειας είναι οι βασικοί παράμετροι για την ανάδειξη ενός κράτους σε ενεργειακό δρώντα.

Το φυσικό αέριο είναι καθαρότερο καύσιμο από το πετρέλαιο και τον λιγνίτη, ενώ η χρήση του έχει λιγότερο βλαβερές επιπτώσεις στο περιβάλλον, καθώς οδηγεί σε μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Η εργασία αποσκοπεί στην ανάλυση του τομέα της ενεργειακής ασφάλειας στην περιοχή της ΝΑ. Μεσογείου και στην ευρύτερη Ανατολική Μεσόγειο, με ιδιαίτερη βαρύτητα στα κοιτάσματα και τους αγωγούς φυσικού αερίου, για την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων σχετικά με την ελληνική ενεργειακή ασφάλεια.

Η Διπλωματική Πτυχή της Ελληνικής Επανάστασης

Σχης (ΤΘ) Βασίλειος Μουντοκαλάκης

Η Ευρώπη μετά τους Ναπολεόντειους Πολέμους

Η χρονική στιγμή για την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης επιλέχθηκε, όπως φαίνεται, με κριτήρια κυρίως στρατιωτικά.

Ο κυριότερος λόγος που ο Μάρτιος του 1821 ευνοούσε στρατιωτικά τον Αγώνα της Ανεξαρτησίας ήταν η εμπλοκή του Σουλτάνου σε έναν ενδο-οθωμανικό πόλεμο εναντίον του Αλή πασά των Ιωαννίνων.

Όπως είδαμε και αλλού, το γεγονός αυτό ήταν πάντοτε μέσα στις σκέψεις των Ελλήνων και έπαιξε σημαντικό ρόλο στις αποφάσεις τους.

Αντίθετα, η πολιτικο-διπλωματική ατμόσφαιρα στην Ευρώπη δεν ήταν ευνοϊκή για την Ελληνική Επανάσταση. Οι Ναπολεόντειοι πόλεμοι έληξαν το 1815, αλλά μεταξύ των άλλων επιπτώσεών τους, άφησαν την Ευρώπη κουρασμένη και απηυδισμένη. Ο Απόστολος Βακαλόπουλος περιγράφει την ψυχολογία των Ευρωπαίων την εποχή εκείνη ως εξής:

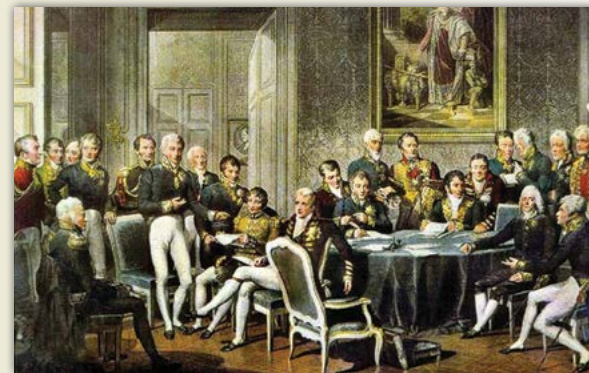
«...Πραγματικά η Εύρώπη είναι κουρασμένη και θέλει να ανασυντάξει τις δυνάμεις της άντλώντας νέα ζωή από την άναδρομή στο παρελθόν της. Έτσι γεννιέται έντονα τό ενδιαφέρον για τά άρχαία μνημεία τών έθνών και για τή δημοτική τους ποίηση. Η κίνηση αυτή συμβαδίζει με τόν λογοτεχνικό ρομαντισμό που βρίσκεται στήν άνθησή του στίς μεγάλες χώρες τής Δυτικής Εύρώπης...».¹ Η λήξη των πολέμων άφησε πίσω της μια ειλικρινή επιθυμία για σταθερή και διαρκή ειρήνη.

¹ Απόστολος Βακαλόπουλος, *Ιστορία του νέου Ελληνισμού – Η μεγάλη Ελληνική Επανάσταση (1821-1829) – Οι προϋποθέσεις και οι βάσεις της (1813-1822)*, τόμος Ε', σελ. 24.

Το Συνέδριο της Βιέννης του 1815

Το Συνέδριο της Βιέννης, που έληξε στις 9 Ιουνίου 1815, έθεσε τις βάσεις για ένα status quo στην Ευρώπη που σε γενικές γραμμές κράτησε σχεδόν 100 χρόνια, ως την έκρηξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Θεμέλια των αποφάσεων που ελήφθησαν στη Βιέννη αποτέλεσαν οι Αρχές της Νομιμότητας,^{2,3} της Ισορροπίας⁴ και των Αντισταθμισμάτων.⁵

Εκείνο που έχει ελληνικό ενδιαφέρον στο Συνέδριο της Βιέννης είναι η παρουσία του Ιωάννη Καποδίστρια, ως Υπουργού των Εξωτερικών της Ρωσίας την εποχή εκείνη. Ο Καποδίστριας, στη διάρκεια του Συνεδρίου, είδε αρκετούς ξένους διπλωμάτες να εκφράζονται στο περιθώριο των συνεδριάσεων με συμπάθεια προς τον Ελληνισμό που υπέφερε κάτω από τον τουρκικό ζυγό.⁶ Έτσι, σε μια στιγμή που θεώρησε κατάλληλη, ενόχλησε τον Τσάρο, ώστε να ζητήσει, μεταξύ των άλλων ρυθμίσεων, να γίνει και μια αναφορά στο Ελληνικό Ζήτημα,⁷ καθώς, όπως είπε, εκτός του Θεού άλλον προστάτη δεν έχουν οι Έλληνες παρά μόνο το ομόθρησκο ρωσικό κράτος.⁸ Τότε ο Τσάρος του απάντησε: «Δώσε μου έσύ τήν άφορμή σέ μία άπό τίς συνεδριάσεις μας και άναλαμβάνω έγώ τό βάρος».⁹

Το Συνέδριο της Βιέννης, Jean-Baptiste Isabey, 1819.

²Την «Αρχή της Νομιμότητας» (Principle of Legitimacy) επικαλέστηκε ο Γάλλος πολιτικός Ταλλεϋράνδος εκπροσωπώντας την ηττημένη Γαλλία στο Συνέδριο της Βιέννης, στην προσπάθειά του να σώσει τη χώρα του από περαιτέρω εδαφικές απώλειες και να της δώσει μια ευκαιρία να παίξει κάποιο ρόλο στη μεταναπολεόντεια Ευρώπη. Η αρχή αυτή έχει άμεση σχέση με την «Αρχή της Αποκατάστασης» (Principle of Restoration) και αφορά στην αποκατάσταση, στο μέτρο του δυνατού, των Μοναρχιών και των συνόρων που ίσχυαν πριν τους πολέμους: "...As regards the principle of restoration, it was decided to restore, as far as possible, the boundaries and reigning families of the several European countries as they were before the French Revolution and the rise of Napoleon" [Aggarwal Mamta, "The Vienna Settlement: Principles, Criticism and Holy Alliance", (πηγή: www.historydiscussion.net)].

³"...The principle of restoration was consistent with that of legitimacy which the French statesman Talleyrand was exploiting in order to save France from further territorial spoliation and to enable his defeated country to play an important part in the deliberations of Europe. The Vienna Settlement restored the Bourbons in Spain, Naples and Sicily. The House of Orange was restored in Holland...". ό.π.

⁴ΣΣ: Η «Αρχή της Ισορροπίας» (Principle of the Balance of Power), βασίζεται στην ιδέα ότι η ισχύς κάθε χώρας θα πρέπει να είναι «ισορροπημένη» σε σχέση με όλες τις άλλες, έτσι ώστε καμία χώρα να μην μπορεί να διαταράξει την ειρήνη ή να απειλήσει άλλες χώρες.

⁵ΣΣ: Ο όρος «Αρχή των Αντισταθμισμάτων» απαντάται στην ελληνική βιβλιογραφία. Ενδέχεται ο αναγνώστης να τη συναντήσει σε αγγλόφωνα κείμενα με τον όρο: "Principle of Rewards and Punishments". Η αρχή αυτή αφορά στην ανταμοιβή των χωρών που συνέβαλαν στην ήττα του Ναπολέοντα με εδάφη, καθώς και στην «αποζημίωση» των χωρών που καταστράφηκαν από τους πολέμους, επίσης με εδάφη. Τα «αντισταθμισματα» αυτά θα παραχωρούντο εις βάρος των χωρών που συμμάχησαν με τον Ναπολέοντα, υπό τύπον «τιμωρίας».

⁶Απόστολος Βακαλόπουλος, ό.π., σελ. 23.

⁷Αμβρόσιος Φραντζής, *Επίτομη Ιστορία της Αναγεννηθείσης Ελλάδος*, Έκδοση Καστόρη & Σία, Αθήνα 1839, σελ. 73.

⁸Στο ίδιο.

⁹Στο ίδιο.

Η κατάπαυση πυρός στο Ναγκόρνο Καραμπάχ

Τα κύρια σημεία της συμφωνίας για την αναστολή των εχθροπραξιών μεταξύ της Αρμενίας και του Αζερμπαϊτζάν της 9ης Νοεμβρίου 2020

Ιωάννης Θ. Μάζης, Καθηγητής Οικονομικής Γεωγραφίας και Γεωπολιτικής Θεωρίας, Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Η Αρμενία αποφάσισε να ξεκινήσει διαπραγματεύσεις με το Αζερμπαϊτζάν, όταν οι αζερικές δυνάμεις κατάφεραν να αποκτήσουν τον έλεγχο επί σημαντικών εδαφών του Ναγκόρνο Καραμπάχ, πλησιάζοντας την πρωτεύουσα της αυτοανακηρυχθείσας δημοκρατίας.

Ο Πρωθυπουργός της Αρμενίας, Νικόλ Πασινιάν, ο Αζέρος Πρόεδρος, Ιλχάμ Αλίγιεβ, και ο Ρώσος ομόλογός του,

Βλαδίμηρος Πούτιν υπέγραψαν μία κοινή δήλωση για τον τερματισμό των επί ενός μηνός αιματηρών στρατιωτικών συγκρούσεων στο Ναγκόρνο Καραμπάχ. Η συμφωνία ενεργοποιήθηκε στις 21:00 της 9ης Νοεμβρίου.

Εκτός της κατάπαυσης του πυρός, η δήλωση περιλαμβάνει έναν αριθμό ρητρών οι οποίες θα καθορίσουν τις περαιτέρω δραστηριότητες των τριών εθνών στην περιοχή και σκοπεύει να διατηρήσει την ειρήνη. Ιδού τα κύρια σημεία του εγγράφου:

- Η κατάπαυση του πυρός θα επο-

πτεύεται από μία ρωσική ομάδα ειρηνευτικών δυνάμεων 1.960 ανδρών και ένα αφοσιωμένο κέντρο ελέγχου της κατάπαυσης του πυρός. Η εν λόγω ρωσική δύναμη θα αναπτυχθεί στη γραμμή επαφής στο Ναγκόρνο Καραμπάχ και κατά μήκος του διαδρόμου του Lachin.

Το ανωτέρω προβλεφθέν υλοποιήθηκε ήδη από τη Μόσχα και τα ρωσικά στρατεύματα βρίσκονται ήδη στις προβλεπόμενες από τη συμφωνία θέσεις.

- Η δήλωση δεν προβλέπει τη συμμετοχή ειρηνευτικών δυνάμεων άλλης χώρας.

Η Ρωσία, η Αρμενία και το Αζερμπαϊτζάν υιοθέτησαν στις 9/11/2020 μια κοινή δήλωση για την κατάπαυση του πυρός στο Ναγκόρνο Καραμπάχ και άνοιξαν τον δρόμο για μια ειρηνευτική αποστολή στη διαφιλονικούμενη περιοχή. Το ρωσικό Υπουργείο Εξωτερικών τόνισε, νωρίτερα την ίδια ημέρα, ότι θα αναπτυχθούν ρωσικές ειρηνευτικές δυνάμεις στο Καραμπάχ.

Ο Εκπρόσωπος του Κρεμλίνου Dmitry Peskov ανέφερε ότι «με την εγκατάσταση τουρκικών ειρηνευτικών δυνάμεων στο Καραμπάχ δεν συντάσσεται κανένα μέρος». Υπογράμμισε ότι «η κοινή δήλωση Ρωσίας, Αρμενίας και Αζερμπαϊτζάν δεν περιλαμβάνει αναφορά στην Τουρκία καθ' οιαδήποτε έννοια».

«Αυτό μπορώ να πω: Η δήλωση δεν αναφέρει ούτε μία λέξη για αυτό. Τα τρία μέρη δεν έχουν συμφωνήσει σε κάτι τέτοιο. Η παραμονή Τούρκων στρατιωτών στο Καραμπάχ δεν συμφωνήθηκε», όπως ανέφερε στους δημοσιογράφους ο Peskov.

Η ανακοίνωση του Κρεμλίνου ήρθε αφότου ο Τούρκος Υπουργός Εξωτερικών Çavuşoğlu δήλωσε ότι «η Άγκυρα θα επέβλεπε τον αφοπλισμό στο Ναγκόρνο Καραμπάχ».

- Ο Υπουργός δήλωσε, επίσης, ότι επτά

επαρχίες στο Καραμπάχ θα «δοθούν πλήρως στο Αζερμπαϊτζάν», προσθέτοντας ότι τέσσερις εξ αυτών ήταν ήδη υπό τον έλεγχο του Μπακού.

«Συζητούμε τώρα για την επόπτευση και τον έλεγχο της συμφωνίας, αλλά η όλη διαδικασία θα εποπτεύεται κοινώς [με το Αζερμπαϊτζάν]», όπως είπε ο Çavuşoğlu στους δημοσιογράφους, προσθέτοντας ότι «η Τουρκία θα συνεχίσει να υποστηρίζει το Μπακού».

Ρωσία, Αρμενία και Αζερμπαϊτζάν υιοθέτησαν κοινή δήλωση για την κατάπαυση του πυρός στο Ναγκόρνο Καραμπάχ, όπου σφοδρές μάχες μαίνονταν ήδη από τα τέλη Σεπτεμβρίου 2020. Συμφώνως προς την ανακοίνωση, η διαδικασία του πλήρους αφοπλισμού θα τεθεί εν ισχύ από τις 10 Νοεμβρίου 2020. Κατ' εφαρμογή της συμφωνίας, η Ρωσία θα αποστείλει ειρηνευτική ομάδα 1.960 ανδρών, 90 εξοπλισμένων οχημάτων μεταφοράς και 380 τμημάτων εξοπλισμού.

Το Ρωσικό Υπουργείο Εξωτερικών ανακοίνωσε ότι μόνο ρωσικές ειρηνευτικές δυνάμεις θα αναπτυχθούν στην περιοχή.

- Η εγκατάσταση ρωσικών ειρηνευτικών δυνάμεων θα λάβει χώρα ταυτοχρόνως με την απόσυρση των αρμενικών δυνάμεων από τη διαφιλονικούμενη περιοχή.

Οι ρωσικές ειρηνευτικές δυνάμεις θα παραμείνουν στις θέσεις τους εις το Ναγκόρνο Καραμπάχ, για περίοδο πέντε ετών με αυτόματες πενταετείς παρατάσεις, εκτός εάν κάποιο από τα μέρη αποφασίσει διαφορετικά.

- Αμφότερα τα μέρη παραμένουν στις θέσεις που έχουν, αλλά η Αρμενία οφείλει να παραχωρήσει τις περιοχές Agdam και Calbajar στο Ανατολικό Καραμπάχ, καθώς και την επαρχία του Lachin στα δυτικά της περιοχής εντός συγκεκριμέ-

νων προθεσμιών. Η τελευταία επαρχία πρέπει να παραχωρηθεί έως την 1η Δεκεμβρίου 2020. (Χάρτης 1 και 2)

- Προκειμένου να αποφευχθεί η πιθανότητα αποκοπής της πρωτεύουσας της αυτοανακηρυγμένης Δημοκρατίας του Ναγκόρνο Καραμπάχ από την Αρμενία, ως αποτέλεσμα εδαφικών παραχωρήσεων, οι ρωσικές ειρηνευτικές δυνάμεις θα ελέγχουν τον διάδρομο του Lachin, ο οποίος συνδέει τις δύο περιοχές. (Χάρτης 1 και 2)

- Οι ρωσικές ειρηνευτικές δυνάμεις θα έχουν υπό τον έλεγχό τους την υπό αζερικό έλεγχο πόλη του Shushi (Shusha), ευρισκομένη επί της διαδρομής προς το Stepanakert, ενώ τα μέρη συμφωνούν για την κατασκευή εναλλακτικού δρόμου που θα συνδέει την Αρμενία με την πρωτεύουσα της αυτοανακηρυχθείσας δημοκρατίας εντός των επόμενων τριών ετών. (Χάρτης 1 και 2)

Χάρτης 1: Η κατάσταση μετά την 10η Νοεμβρίου από τον Πόλεμο του Σεπτεμβρίου του 2020 στο Nagorno-Karabakh. (Πηγή: BBC, Reuters, International Crisis Group)

Υποδομές μεταφορών και ανθρωπιστικά ζητήματα

- Η Αρμενία δεσμεύεται να κατασκευάσει έναν ασφαλή διάδρομο μεταφορών για πολίτες και μέσα μαζικής μεταφοράς μεταξύ του Αζερμπαϊτζάν και του θύλακα του Ναχιτσεβάν. Ο διάδρομος μεταφοράς θα εποπτεύεται από τις ρωσικές συνοριακές δυνάμεις, οι οποίες είναι αναπτυγμένες εκεί.

- Ως αντάλλαγμα, το Μπακού δεσμεύεται για την ασφάλεια της διελύσεως των πολιτών και των μέσων μαζικής μεταφοράς κατά μήκος του διαδρόμου του Lachin.

- Ο απεσταλμένος του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες θα ελέγχει την επιστροφή των εγχωρίως εκπατρισθέντων ατόμων και προσφύγων στις οικίες τους στο Ναγκόρνο Καραμπάχ.

- Αρμενία και Αζερμπαϊτζάν θα ανταλλάξουν τους αιχμαλώτους πολέμου, τους ομήρους και τα σώματα των νεκρών στρατιωτών.

Χάρτης 2: Η κατάσταση μετά την 10η Νοεμβρίου από τον Πόλεμο του Σεπτεμβρίου του 2020 στο Nagorno-Karabakh. (Πηγή: Southfront.org)

Σχολιάζοντας τα ανωτέρω, η ρωσική πλευρά υποστηρίζει ότι:

- 1 Το ρωσο-τουρκικό κέντρο επίβλεψης της κατάπαυσης του πυρός θα υπάρχει στο Αζερμπαϊτζάν, εκτός της περιοχής του Καραμπάχ και σε απόσταση από τη «γραμμή επαφής», αλλά γεωγραφικά η παρουσία των Τούρκων θα περιορίζεται στα όρια της υποδομής του Κέντρου.

- 2 Το Κέντρο θα διεξάγει ελέγχους μόνο με τεχνικά μέσα, όχι με «ειρηνευτικές δυνάμεις». Συνεπώς οι Τούρκοι θα είναι εγκλωβισμένοι εντός των υποδομών του Κέντρου. Βεβαίως η Μόσχα εξαιρεί το ενδεχόμενο να παραχωρηθεί από τους Αζέρους προς την Τουρκία κάποια άλλη «διευκόλυνση» στην επικράτεια του Αζερμπαϊτζάν, κάτι το οποίο θεωρούν απευκαίριο, αλλά όχι απίθανο. Για την ώρα οι Τούρκοι έχουν πλήρεις ελευθερίες στη δράση τους στα αζερικά εδάφη.

- 3 Αναφέρει ότι «Υπάρχουν ακόμη λεπτομέρειες για το Κέντρο οι οποίες μένει να συμφωνηθούν». Σημειώνουν επίσης ότι «προφανώς, υπάρχουν διαφωνίες». Πάντως διαβεβαιώνουν ότι «Το κέντρο αποτελεί υπ' αυτές τις συνθήκες τη μόνη λύση για να τεθεί κάποια τάξη στην παρουσία ξένων δυνάμεων».

- 4 Ερμηνεύει την πρόσκληση των Αζέρων προς την Τουρκία με βάση την προβλεπόμενη από τις «νομικές διαδικασίες επιλύσεως της συγκρούσεως» επιστροφή στο Αζερμπαϊτζάν των καταληφθέντων εδαφών από τους Αρμένιους. Η διευθέτηση αυτή είχε ήδη προταθεί από την έναρξη της κρίσεως, αλλά ο Αρμένιος Πρωθυπουργός δεν τη δέχθηκε.

- 5 Τονίζεται ότι το Αζερμπαϊτζάν δεν αποτελεί ούτε επαρχία της Ρωσίας ούτε είναι σύμμαχός της και συνεπώς είναι στη δικαιοδοσία του να καλέσει την Τουρκία

να αποστείλει δυνάμεις στα εδάφη του, με εξαίρεση τις ναυτικές υποδομές στις παραλιακές περιοχές (Συνθήκη της Κασπίας, 12/08/2018).

- 6 Υπενθυμίζεται, με νόημα, ότι το Αζερμπαϊτζάν αποτελεί πλέον προμηθευτή φυσικού αερίου της Ελλάδος με βάση την αμερικανική συμβολή στην προώθηση του TANAP, στο πλαίσιο του προγράμματος διαφοροποίησης των πηγών και διαδρομών προς όφελος της ενεργειακής ασφάλειας.

- 7 Αναφορικά με την παρουσία των ειρηνευτικών δυνάμεων, η Μόσχα τονίζει, και αυτό εμφανίζεται και στο ανωτέρω κείμενο της Συμφωνίας, ότι αυτές αποτελούν αποκλειστική αρμοδιότητα της Ρωσίας και μάλιστα με την απόλυτη συμβατική αποδοχή της από το Μπακού.

- 8 Η Μόσχα αποδέχεται ότι «το κόστος το οποίο πλήρωσε η Αρμενία είναι υψηλό. Αλλά ισοδυναμεί με το μέγεθος των λαθών της και των τυχοδιωκτισμών της», πράγμα που επιβεβαιώνει και τις ιδικές μας ανωτέρω εκτιμήσεις σχετικά με τις φιλοΝΑΤΟϊκές επιλογές του κ. Πασινιάν. Τονίζει δε, ότι «δεν δικαιολογείται, πολιτικώς και ηθικώς, ο θάνατος Ρώσων στρατιωτών για την επανόρθωση αυτών των λαθών του Ερεβάν».

- 9 Η Μόσχα θεωρεί (και δικαίως) ότι εάν υπήρχε άμεση ρωσική στρατιωτική επέμβαση, το Αζερμπαϊτζάν θα είχε μετατραπεί σε «τουρκική επαρχία». Η εξέλιξη όμως αυτή αποφεύχθηκε με την ισορροπημένη στάση της Μόσχας, η οποία, ούτως ή άλλως έδρασε όπως έδρασε μόνη της. Οι λοιποί υπεσυστημικοί παράγοντες, απλώς επηρεάζουν μετά προσοχής ή και άνευ αυτής...!

Η συνέχεια θα έχει πολύ ενδιαφέρον και απαιτεί πολύ προσοχή από την Αθήνα, τη Γαλλία και τη Λευκωσία...

ΠΗΓΗ

https://www.militaire.gr/wp-content/uploads/2020/12/Artsakh_book_mazis_4.pdf

ΓΡΑΦΤΗΚΑΝ...

Β΄ ΥΠΕΡ ΒΩΜΩΝ ΚΑΙ ΕΣΤΙΩΝ

»Τις ώρες εκείνες, ένας Αμερικανός ανταποκριτής κατέβαινε με το τραίνο από το Βουκουρέστι. Πήγαινε να παρακολουθήσει τα γεγονότα από κοντά. «Έξω από την Κοζάνη — γράφει — συναντήσαμε φάλαγγες άπανωτές, στρατό, και μακρυές θεωρίες βραδυπορούντα τμήματα. Κυμάτιζαν στο δρόμο τραβώντας κατά το βοριά, κατά τη Φλώρινα, πορεύονταν έτσι από πολλές ημέρες, αλλά οι στρατιώτες μās χαιρέτησαν φωναχτά και μās κούνησαν τα χέρια τους καθώς άντιπερνούσαμε. Εΐταν άντρες με λαμπερά μάτια, νευρωμένοι. Φαίνονταν γεροί, στερεοί, μ' όλο που οι περισσότερες από τις στολές τους εΐταν τσαλακωμένες κι' άκατάστατες και μοιάζανε διπλό μπόϊ για τους πιό πολλούς. «Τους κακόμοιρους», εΐπαμε μεταξύ μας, «τι πιθανότητες να έχουν άπέναντι στον Ιταλικό στρατό; Μπορεί τώρα που μιλάμε οι φασιστικές μηχανοκίνητες μεραρχίες να έχουν φτάσει κιόλας στο ένα τρίτο του δρόμου για την Αθήνα». Οί μικροί όμως αύτοι Έλληνες, όπως κι' ό κόσμος που βλέπαμε στα χωριά, δέν φαίνονταν καθόλου να σκοτίζονται. Τραβούσαν έμπρός, όλο μπρός».

Τήν ΐδια ημέρα τής είσβολής έρχονται πρώτα τα τηλεγραφικά μηνύματα του Γεωργίου του ΣΤ΄ τής Αγγλίας, του πρωθυπουργού της Ουίνστον Τσώρτσιλ, του πρωθυπουργού του Καναδά Μακένζυ Κίνγκ. «Η υπόθεσίς σας εΐναι και δική μας υπόθεση», λέει ό Γεωργιος ό ΣΤ΄. «Η ΐταλία εΐρε τās άπειλās του έκφοβισμού άνωφελείς έναντι του ήρέμου θάρρους σας», γράφει ό Τσώρτσιλ. Και ό Μακένζυ Κίνγκ δηλώνει ότι, τή στιγμή όπου «ή κοιτίς του ευγενέστερου πολιτισμού που έγνώρισεν ή ανθρωπότης, ή χώρα είς τήν όποιαν όφείλομεν ό,τι καθιστά τήν ζωήν άνωτέραν και ώραιότεραν, ύφίσταται τοιαύτην επίθεσιν, όλων τών άληθινών ανθρώπων ή θέσις εΐναι παρά τὸ πλευρόν της». Άσυγκράτητος εΐναι ό ένθουσιασμός στις έλληνικές παροικίες: Κωνσταντινούπολη, Κύπρο, Αΐγυπτο· στρατεύσιμοι κι έθέλοντες παρουσιάζονται στις προξενικές Αρχές, ζητάνε να πάνε στην Έλλάδα και να πολεμήσουν. Τὸ πρακτορείο Ρώυτερ, τīs πρώτες ημέρες που άκολουθούν τήν έναρξη του άγώνα, μιλάει για κατακλυσμό συμπαθείας προς τήν Έλλάδα. Στην Αμερική, που δέν έχει ακόμα βγει στον πόλεμο, ή πάλη που διεξάγεται στα βουνά τής ΐπείρου έπηρεάζει τὸ φρόνημα για τīs έπικείμενες προεδρικές εκλογές: «Ο άμερικανικός λαός — γράφει ό «Κρίστιαν Σάϊενς Μόνιτορ» τής Βοστώνης — ψηφίζων σήμεραν (5 Νοεμβρίου) δέν εύρίσκεται πλέον πρό του θεάματος ολοκλήρου τής Εύρώπης ένταχθείσης οικειοθελώς είς τήν «Νέαν Τάξιν Πραγμάτων» και έπιθυμούσης άντι πάσης θυσίας τήν ειρήνην...». Η Γαλλία, φιμωμένη τώρα από τή γερμανική κατοχή, μπορεί να μιλήσει μόνον από τὸν έλεύθερο ραδιοφωνικό σταθμό τής Αφρικής και

λέει για τὸυς Έλληνες: «τὸυς έξορκίζουμε να μη πιστέψουν πως οί Γάλλοι άδιαφορούν για τήν τύχη τής ένδοξης πατρίδας τους. Όλοι οί άληθινοί Γάλλοι βρίσκονται σήμερα πλάϊ στή μικρή Έλλάδα, που δίνει και σ' άλλα, μεγαλύτερα έθνη, ένα υπέροχο παράδειγμα». Η Γιουγκοσλαβία, ΐσαμε χτές άμφίροπη, μονομιάς παρασύρεται, διαλέγει, κι' ό ένθουσιασμός της — τηλεγραφεί τὸ Ρώυτερ— εΐναι κάτι τὸ μοναδικό. Η Τουρκία, με σύσσωμο τὸν Τύπο της, πανηγυρίζει: «Ζήτω ή Έλλάς!» γράφει ή «ΐκδαμ» στις 29 Οκτωβρίου. Εΐμεθα υπερήφανοι διότι συνδεόμεθα δια συμμαχίας με ένα τέτοιο έθνος». Και ή «Βακήτ», για τήν Έλλάδα: «άλησμόνητον δι' όλον τὸν κόσμον παράδειγμα γενναιότητος».

ΐσαμε τήν Άπω Ανατολή φτάνει ή άπήχηση. Στīs ΐνδίες κρίνουν ότι «τὸ μέλλον τών Βαλκανίων έξαρτάται από τήν τύχη τής Έλλάδος». Στην άξονική ΐαπωνία φαίνεται τόσο άπίστευτο τὸ γεγονός ώστε καταγγέλλεται ότι «ή Έλλάς έπετέθη κατά τής ΐταλίας!» «Αλλά τήν ακριβεστέρη εκτίμηση τής στιγμής, όπως θα τὸ άποδείξει ή συνέχεια, τήν κάνει πάλι ό άμερικανικός «Κρίστιαν Σάϊενς Μόνιτορ»: «Δύναται να εΐπη κανείς χωρίς δισταγμόν, ότι ΐσως εκεί έπάνω, είς τα βουνά τής ΐπείρου, κρίνεται ή τύχη ολοκλήρου του πολέμου».

Έκει κρινόταν, πραγματικά. Η λιτή άπάντηση στον πρεσβευτή τής ΐταλίας, τὸ «δέν σας έπιτρέπουμε να περάσετε», που εΐταν τὸ νόημα τής δραματικά σύντομης συνομιλίας μέσα στή φθινοπωρινή νύχτα τής Κηφισιάς, σημειώνει μίαν ιστορική καμπή. Άλλαζε τὸ ήθος του Πολέμου τών πέντε ήπειρών.

»Εδὼ τελειώνει ή ιστορία του πολέμου του 1940 - 1941. Εΐναι ή τελευταία συγκρούση στην Εύρώπη με δυνάμεις, μέσα και όπλα τόσο δυσανάλογα. Από τή μιὰ ό βαρύς όπλισμός τής συγχρόνης τεχνοκρατίας, από τήν άλλη μέσα αναχρονιστικά στα χέρια ένός λαού μικρού, που άγωνίζεται για τήν ύπαρξή του και για τīs παραδόσεις του. Στὸν άγώνα αυτόν, ό έλληνικός λαός έδωσε τὸ προσωπικό του ύφος, όμοιο σέ γενικές γραμμές με του 1821. Η άναμέτρηση του 1940-1941 γίνεται ανάμεσα στή λιτότητα και τὸ στόμφο, τή φιλοπατρία και τὸν ίμπεριαλισμό. Η τεχνοκρατία, χάρη στο σιδερένιο της όγκο, θα πετύχει για μιὰ στιγμή να γονατίσει τή μαχόμενη ψυχή. Η άντιστροφή όμως θα έρθει γρήγορα, και τὸ μάθημα θα μείνει.

Περισσότερο κι από τήν υπόθεση ένός έθνους που άγωνίζεται για τήν ανεξαρτησία του, ή 28η Οκτωβρίου του 1940 προβάλλει στή σκηνή τής ΐστορίας έναν άγώνα γενικώτερο: μιās φυλής ανθρώπων. Αύτής που προσδιορίζεται από τὸ πάθος τής έλευθερίας.

Πέρα από τὸν πάταγο τών αυτοκρατοριών που γκρεμίζονται, θ' άπομείνει ν' άκούγεται μέσα στον άποκαμωμένο κόσμο, λιανό και κρυστάλλινο, έρημικό κι' άτρεμο, τὸ έωθινό που σήμανε ή σάλπιγγα πάνω στον έλληνικό βράχο μιὰ φθινοπωρινή αύγή.

Άγγελος Τερζάκης

(Από τὸ βιβλίό *ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΟΠΟΪΑ 1940-1941*, Έκδοση 1964)

ΕΙΔΑΝ...

Σεπτέμβριος 1951

Αφίσα της πρώτης, μετά το 1940, Διεθνούς Έκθεσης Θεσσαλονίκης, το 1951. Η ετήσια διοργάνωση της ΔΕΘ αποτελούσε σημαντικό αναπτυξιακό μοχλό για τη Βόρεια Ελλάδα -αφού αναδείκνυε τις ανεκμετάλλευτες ακόμη οικονομικές της δυνατότητες- αλλά και για ολόκληρη τη χώρα.
(Ιστορία του Ελληνικού Έθνους)

30 Οκτωβρίου 1944

Στις 30 Οκτωβρίου 1944, οι Γερμανοί, κατά την αποχώρησή τους, ανατινάζουν εγκαταστάσεις στο λιμάνι της Θεσσαλονίκης και καταστρέφουν όσα επιταγμένα καΐκια ήταν αραγμένα κατά μήκος της προκουμιάς. Ανήμποροι οι κάτοικοι παρακολουθούν από την παραλία την καταστροφή.
(Αρχείο Γ. Μέγα)

Νοέμβριος 1902

Τον Νοέμβριο του 1902, ο Ίων Δραγούμης, γιος του Στέφανου Δραγούμη, τοποθετήθηκε ως Υποπρόξενος στο Μοναστήρι. Από τη θέση αυτή πρόσφερε ανεκτίμητες υπηρεσίες στην οργάνωση του Ελληνικού Αγώνα στη Μακεδονία.
(Αθήνα, Συλλογή Ιωάννη Μαζαράκη)

22 Δεκεμβρίου 1940

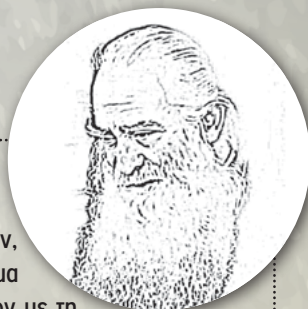
Στις 22 Δεκεμβρίου, τις πρωινές ώρες, τα Ελληνικά Τμήματα του 6ου Συντάγματος Πεζικού, με Διοικητή τον Συνταγματάρχη Πεζικού Παναγιώτη Ζαλαχώρη, εισήλθαν στην πόλη της Χειμάρρας την οποία οι Ιταλοί εγκατέλειψαν μετά την κατάληψη από τους Έλληνες του Αυχένα νότια από το

Τσίπι, από τον οποίο διέρχεται ο δρόμος προς τη Χειμάρρα. Παρόμοια ήταν η δράση του 6ου Συντάγματος σε όλη τη διάρκεια του πολέμου 1940/41, γι' αυτό και η Πολεμική Σημαία του τιμήθηκε με τον Ταξιάρχη Αριστείου Ανδρείας.

ΕΙΠΑΝ...

Η αγάπη ως μέσο διαμόρφωσης των διαπροσωπικών μας σχέσεων

»Η αγάπη και η στήριξη του άλλου, του διπλανού, του πλησίον, δεν είναι θέμα διαθέσεως, στιγμής ή νοοτροπίας, είναι ένα θέμα ταυτόσημο με την ιδιότητά μας ως ανθρώπων, πολλώ δε μάλλον με τη χριστιανική μας ιδιότητα. Δεν είναι θέμα της καλής μας διαθέσεως, είναι θέμα γνησιότητας της ύπαρξής μας.

Αγάπη σημαίνει θυσία και η κλίμακά της είναι πελώρια: ξεκινάει από την πιο μικρή και τελειώνει με την πιο μεγάλη.

»Ας δούμε ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα: Πόσοι είναι οι κάτοικοι της πόλης σας; Ας πούμε, διακόσιες χιλιάδες; Οι μισοί μόνο αν αποφάσιζαν να δίνουν δύο ευρώ το μήνα (ένα ποσό που πιστεύω ότι κι ένας φτωχός ακόμα μπορεί να δώσει) έχετε συνειδητοποιήσει το αποτέλεσμα; Διακόσιες χιλιάδες ευρώ. Πόσα θα είναι στο τέλος του χρόνου; Πόση θα είναι η θυσία του καθενός; Από ελάχιστη έως ασήμαντη, έως γελοία, τη στιγμή που σε άλλους σκοπούς σκορπάμε και δίνουμε τόσα. Και όμως, το λίγο από τους πολλούς, είναι πολύ για τον έναν.

»Άρα η επιλογή είναι αν θέλω να ζω ή να είμαι πεθαμένος. Αν θέλω η αγάπη να είναι η ζωή μου. Όχι υπό όρους ούτε υπό όρια, διότι η αγάπη είναι η ζωή και η ζωή έχει αξία όταν βιώνεται σαν αγάπη. Οι εγωισμοί, ο φθόνος, οι ιδιοτροπίες που διώχνουν την αγάπη απ' την καρδιά μας, είναι βαρύτερες αρρώστιες, που αν δεν τις θεραπεύσουμε έγκαιρα, θα μας οδηγήσουν στον θάνατο. Η ζωή μας βέβαια, δεν είναι στα χέρια μας, είναι στα χέρια του Θεού. Μέχρις ότου όμως ο Θεός αποφασίσει για τον καθένα μας, η ζωή του διπλανού μας είναι ευθύνη δική μου και δική σου...

»Τι είναι η αγάπη; Ξέρουμε να αγαπάμε; Μπορούμε να αγαπάμε; Πιστεύω προσωπικά, ότι ένα μέρος της κακοδαιμονίας του κόσμου μας, είναι ότι γίναμε άνθρωποι ανίκανοι να ζήσουμε την ομορφιά της αγάπης. Και γι' αυτό περισσεύει στον κόσμο και στις ψυχές μας πολλές φορές η ασχήμια, η πάσης φύσεως ασχήμια. Διότι πολλές φορές διερωτώμεθα τι συμβαίνει με εμάς τους ανθρώπους. Η αγάπη για να είναι πραγματικότητα μέσα στη ζωή χρειάζεται την άσκηση και την καλλιέργειά της. Ένα χωράφι άμα δεν το καλλιεργήσεις, τότε θα φυτρώνουν μόνο αγκάθια. Και πράγματι πολλές φορές βλέπουμε να φυτρώνουν αγκάθια μέσα στις ψυχές των ανθρώπων. Ούτε τα παιδιά μας αγαπάμε –και δεν αναφέρομαι σε μια εγωιστική αγάπη, που μας κάνει να προσπαθούμε να τους δίνουμε πράγματα, για να επιβιβαιωθούμε–, αλλά στην αγάπη εκείνη που μας κάνει να θυσιάζουμε τον εγωισμό μας, ώστε το παιδί βλέποντάς μας μέσα στο σπίτι, να μπορέσει στη συνέχεια να γίνει και αυτό ένας άνθρωπος που αγαπά.

»Μόνοι μας κάνουμε τη ζωή μας δύσκολη, μόνοι μας κοντανασαίνουμε, γιατί δεν αφήσαμε τον εαυτό μας να εισπνεύσει το οξυγόνο της ζωής, που είναι η αγάπη του Θεού για μας, αλλά και η αγάπη η δική μας για το πρόσωπό Του και το πρόσωπο κάθε ανθρώπου.

»Σήμερα δυστυχώς το ερώτημα είναι, ποιος δεν θα χωρίσει. Και γιατί χωρίζουν οι άνθρωποι; Γιατί είναι ανίκανοι να αγαπήσουν. Και γιατί είναι ανίκανοι να αγαπήσουν πραγματικά; Επειδή

έχουν εγωισμό. Ο άνθρωπος που έχει εγωισμό είναι ανίκανος να αγαπήσει. Κι εμείς οι μεγάλοι καλλιεργούμε τον εγωισμό στα παιδιά μας. Ποια είναι η συμβουλή που δίνουν πολλές μανάδες (ακόμα και Χριστιανές ή κατ' όνομα Χριστιανές) στον γιο ή στην κόρη; «Κοίταξε μη σου πάρει τον αέρα!». Με κάτι τέτοια καταστρέφουμε τα παιδιά μας. Δεν μπορεί λοιπόν να υπάρχει αγάπη χωρίς ταπείνωση. Και ο Θεός που μας αγάπησε μέχρι θανάτου, είναι «ταπεινός στην καρδιά».

»Αν δεν είσαι ταπεινός, είσαι ανίκανος να αγαπήσεις. Αυτό πια το ξέρουμε και το σπουδάζουμε δυστυχώς στην εποχή μας: Βλέπουμε πόσα νέα παιδιά παντρεύονται και πριν χρονίσει ο γάμος τους, έχουν χωρίσει. Κοντεύει να γίνει της μόδας.

»Τι θα πει, «Σ' αγαπώ γιατί είσ' εσύ»; Θα πει «σ' αγαπώ και μπορώ να σ' αγαπώ, γιατί δεν είσαι εγώ». Το ότι εσύ είσαι διαφορετικός ή διαφορετική, αυτό δεν είναι απειλή για μένα, είναι πλουτισμός της σχέσης, διότι σ' αγαπώ. Όταν όμως θέλω να σε κάνω ό,τι είμαι εγώ, πάει να πει ότι σε φοβάμαι. Και «σε φοβάμαι» σημαίνει «δεν σ' αγαπώ». Αν θέλω να σε κάνω «εγώ», τότε δεν σ' αγαπώ.

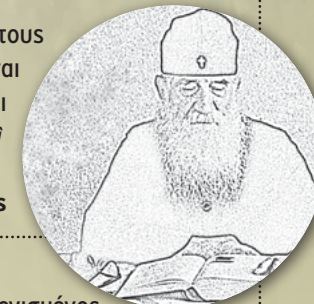
»Μια αληθινή, υγιής σχέση, λοιπόν, έχει αγάπη αλλά και ελευθερία. Ο άλλος είναι η χαρά μου, δεν τον φοβάμαι, δεν είναι η κόλασή μου. Και η σχέση μας με τον Θεό είναι σχέση αγάπης και ελευθερίας. Υποφέρουμε όλοι, αλλά ο καθένας μας θεωρεί ότι φταίει ο άλλος που υποφέρουμε εμείς. Στην πραγματικότητα, υποφέρουμε εξαιτίας μας.

Μακαριστός Παύλος Σιατίστης

(Από το βιβλίο ΔΕΝ ΕΧΟΥΜΕ ΑΛΛΟ ΔΡΟΜΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΑΠΗ)

«Θέλεις να αισθανθείς αθάνατος σ' αυτόν τον κόσμο; Αγάπα τους αδελφούς, αγάπα τους ανθρώπους ως αδελφούς. Σ' αυτό έγκειται η αληθινή χαρά της ζωής, χαρά που κανείς δεν μπορεί να πάρει από τον άνθρωπο, ούτε σ' αυτόν, ούτε στον άλλο κόσμο: «και την χαράν ὑμῶν οὐδεὶς αἶρει ἀφ' ὑμῶν» (Ιωάν, 1στ', 22).

Ἵσσιος Ιουστίνος Πόποβιτς

Νίκη

Όταν είσαι λησμονημένος ή παραμελημένος ή σκοπίμως εκμηδενισμένος και μειδιάς εσωτερικώς, υπερήφανος για την ύβρη, αυτό είναι νίκη.

Όταν η καλοσύνη σου κακολογείται, όταν οι επιθυμίες σου πολεμούνται, η καλαισθησία σου προσβάλλεται, η συμβουλή σου περιφρονείται, οι γνώμες σου γελοιοποιούνται, κι εσύ δέχεσαι όλα αυτά με σιγή υπομονής και αγάπης, αυτό είναι νίκη.

Όταν είσαι ευχαριστημένος με οιαδήποτε τροφή, με οιαδήποτε ένδυμα, οιαδήποτε κλίμα, οιαδήποτε συναναστροφή, οιαδήποτε μοναξιά, οιαδήποτε διακοπή, αυτό είναι νίκη.

Όταν υπομένεις πάσα αταξία, πάσα ανωμαλία, πάσα απροσεξία εις χρόνο και τόπο, πάσαν ενόχληση, αυτό είναι νίκη.

Όταν ημπορείς να αντιμετωπίσεις την κενή ανοησία, τον παραλογισμό, τη διανοητική αναισθησία και υπομένεις όλα αυτά, όπως τα υπέμεινε ο Ιησούς, αυτό είναι νίκη.

Όταν ποτέ δεν αρέσκεσαι να περιαυτολογείς ή να απαριθμείς τα δικά σου καλά έργα ή να επιδιώκεις επιμόνως επαίνους, όταν δύνασαι αληθώς να αρέσκεσαι να είσαι άγνωστος, αυτό είναι νίκη.

Γεώργιος Β΄

Πανδημία COVID-19 στην Ελλάδα

**Σχης (ΥΙ) Εμμανουήλ Πατελάρος,
Παθολόγος-Ηπατολόγος, Τμηματάρχης ΓΕΣ/ΔΥΓ/5ο**

Η Ελλάδα, από τον Φεβρουάριο του 2020 μέχρι σήμερα, έχει πληγεί σημαντικά από την εξάπλωση του ιού SARS CoV-2 και τις επιπτώσεις της νόσου COVID-19 που προκαλεί. Συνολικά, μέχρι σήμερα, έχουν επιβεβαιωθεί πάνω από 620.000 κρούσματα στη Χώρα και έχουν επιβεβαιωθεί περίπου 14.500 θάνατοι. Οι Ένοπλες Δυνάμεις της Χώρας αποτελούν μέρος της κοινωνίας με αυξημένες πιθανότητες εξάπλωσης της νόσου ενώ ο Στρατός Ήφρας είναι ακόμα πιο ευαίσθητος, λόγω διάρθρωσής του με Στρατιωτικές Μονάδες σε όλη την Επικράτεια με ιδιαίτερη αποστολή.

Το Γενικό Επιτελείο Στρατού μέσω των υγειονομικών και διοικητικών οργάνων του, ενημερώνει συνεχώς και επικαιροποιεί τις οδηγίες του προς το προσωπικό του, συμβαδίζοντας με τις κατευθυντήριες οδηγίες που δίνονται από τα αρμόδια επιστημονικά κέντρα.

Η πανδημία της νόσου του Κορονοϊού 2019 (Νόσος COVID-19) είναι μια τρέχουσα πανδημία που προκλήθηκε από

τον κορονοϊό SARS CoV-2 και αναγνωρίστηκε για πρώτη φορά στην πόλη Ουχάν, πρωτεύουσα της επαρχίας Χουπέι της Κίνας, τον Δεκέμβριο του 2019. Σταδιακά απλώθηκε σε όλο τον πλανήτη. Στην Ελλάδα το πρώτο κρούσμα διαπιστώθηκε τον Φεβρουάριο του 2020.

Ο ιός μεταδίδεται από άνθρωπο σε άνθρωπο με την αναπνευστική οδό, μέσω των σταγονιδίων που παράγονται,

κυρίως όταν οι άνθρωποι φταρνίζονται ή βήχουν. Μεταξύ της έκθεσης στον ιό και της εμφάνισης συμπτωμάτων μεσολαβεί χρονικό διάστημα συνήθως από 2 έως 14 ημέρες. Συχνότερη συμπτωματολογία ενδεικτική μόλυνσης περιλαμβάνει πυρετό, βήχα, κεφαλαλγία, φαρυγγαλγία, δυσκολία στην αναπνοή, απώλεια γεύσης και όσφρησης, διάρροιες. Οι επιπλοκές μπορούν να περιλαμβάνουν πνευμονία, σύνδρομο οξείας αναπνευστικής δυσχέρειας και πολυοργανική ανεπάρκεια. Οι περισσότεροι μολυσμένοι άνθρωποι παρουσιάζουν αρχικά συμπτωματολογία που μοιάζει με γρίπη, όπως πυρετός, βήχας, δυσκολία στην αναπνοή, κόπωση και μυαλγία. Τα συμπτώματα του ανώτερου αναπνευστικού, όπως το φτάρνισμα, η ρινική καταρροή και η φαρυγγαλγία, είναι λιγότερο συχνά. Η περαιτέρω ανάπτυξη μπορεί να οδηγήσει σε σοβαρή πνευμονία, σύνδρομο οξείας αναπνευστικής δυσχέρειας, πο-

λυοργανική ανεπάρκεια, σήψη, σππτικό σοκ και θάνατο. Ορισμένοι από τους μολυνθέντες μπορεί να είναι ασυμπτωματικοί, με τα αποτελέσματα των τεστ να επιβεβαιώνουν τη μόλυνση. Για τον λόγο αυτό τα άτομα με στενή επαφή με επιβεβαιωμένους μολυσμένους ασθενείς πρέπει να παρακολουθούνται στενά και να εξετάζονται για να αποκλείσουν την περίπτωση ασυμπτωματικής μόλυνσης.

Σε γενικές γραμμές, οι επιβαρυντικοί για την υγεία παράγοντες είναι οι ίδιοι για όλες τις λοιμώξεις και κυρίως αυτές του αναπνευστικού. Ένας από τους πιο σημαντικούς παράγοντες είναι η ηλικία (άνω των 60). Συνήθως, τα άτομα που ανήκουν στις μεγάλες και μικρές ηλικίες, λόγω του αδύναμου ή ανώριμου αντίστοιχα ανοσοποιητικού συστήματός τους, θεωρούνται ευπαθή άτομα. Βέβαια, στην περίπτωση της νόσου Covid-19, στις ευπαθείς ομάδες ανήκουν κυρίως τα άτομα μεγάλης ηλικίας. Επόμενος πα-

ράγοντας είναι τα **καρδιαγγειακά νοσήματα**, όπως είναι για παράδειγμα, η **στεφανιαία νόσος**, η **καρδιακή ανεπάρκεια** και η **αρτηριακή υπέρταση**. Τα νοσήματα αυτά καθιστούν το άτομο αδύναμο σε μία πιθανή λοίμωξη, αυξάνοντας κατά αυτόν τον τρόπο την πιθανότητα εμφάνισης επικίνδυνων επιπλοκών. Ιδιαίτερα ευάλωτοι είναι οι **χρόνιοι καπνιστές** και τα άτομα με **χρόνια αναπνευστικά νοσήματα**, όπως για παράδειγμα η χρόνια αποφρακτική πνευμονοπάθεια (ΧΑΠ), χρόνια βρογχικό άσθμα και η πνευμονική ίνωση. Οι άνθρωποι αυτοί μπορεί να παρουσιάσουν ταχεία επιδείνωση σε περίπτωση λοίμωξης και είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα χρειαστούν νοσηλεία, καθώς επίσης τα άτομα που βρίσκονται σε **ανοσοκαταστολή**, η οποία μπορεί να οφείλεται είτε σε κάποιο νόσημα είτε σε φαρμακευτική αγωγή που λαμβάνουν.

Τέλος, σημαντικός παράγοντας κινδύνου είναι και ο **σακχαρώδης διαβήτης**, είτε είναι τύπου 1 είτε τύπου 2. Έρευνες έχουν συσχετίσει τον διαβήτη με αυξημένο ποσοστό θνητότητας μετά από λοίμωξη από τον κορωνοϊό.

Από την αρχή της Πανδημίας έχουν εκδοθεί διαταγές υγειονομικής και διοικητικής φύσης προς όλες τις Μονάδες του Στρατού Ήφρας για την εφαρμογή των κατάλληλων προληπτικών μέτρων ανάσχεσης της εξάπλωσης του ιού.

Επιπλέον η κοινωνική προσφορά του, με τη συνεργασία του με τους αρμόδιους πολιτειακούς φορείς, είναι πολυεπίπεδη και καθοριστικής σημασίας. Συγκεκριμένα επιτηρούνται:

❶ Η εφαρμογή και τήρηση της ατομικής υγιεινής και προστασίας (θερμομετρήσεις, πλύσιμο χεριών, χρήση αντισηπτικών διαλυμάτων, μάσκες προσώπου, γάντια μίας χρήσης)

❷ Η υγιεινή και ο αερισμός εγκαταστάσεων και οχημάτων, με τακτικές και έκτακτες απολυμάνσεις με ειδικά απολυμαντικά μέσα και ο τρόπος χρήσης αυτών

❸ Η αποφυγή συγχρωτισμού ατόμων σε διάφορες εκφάνσεις της καθημερινότητας (χώροι εστίασης και ψυχαγωγίας, χώροι συγκεντρώσεων και ποικίλων εκδηλώσεων, εργασιακοί χώροι, εκπαίδευση προσωπικού, μέσα μεταφοράς και άλλα)

❹ Ο υγειονομικός έλεγχος των νεοσύλλεκτων οπλιτών, με βάση επικαιροποιημένα πρωτόκολλα που πέραν των άλλων περιλαμβάνουν μαζικά rapid test και PCR ελέγχους

❺ Η διαχείριση «ύποπτων», «επιβεβαιωμένων» κρουσμάτων και «στενών επαφών» αυτών, με κατάλληλο σχεδιασμό των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας και ανάπτυξη χώρων

❻ Η εφαρμογή μεγάλης και σπουδαίας σημασίας διοικητικών μέτρων μέριμνας υπέρ του προσωπικού

❼ Η υψηλού επιπέδου παροχή υπηρεσιών υγείας από τα στρατιωτικά νοσοκομεία και τους υπόλοιπους υγειονομικούς σχηματισμούς της Επικράτειας

❽ Η εναρμόνιση των υγειονομικών κατευθυντήριων οδηγιών με αυτές τις Πολιτείες και η εφαρμογή υγειονομικής πολιτικής του Στρατού Ήφρας προς όφελος του κοινωνικού συνόλου (αεροδιακομιδές ασθενών, διάθεση στρατιωτικού υγειονομικού προσωπικού, διάθεση στρατιωτικών νοσοκομείων, διάθεση υγειονομικού εξοπλισμού, αναλωσίμων κ.λπ.)

❾ Ο εμβολιασμός του συνόλου του προσωπικού, σύμφωνα με το εκπονημένο πρόγραμμα του Στρατού Ήφρας. Η ανοσία μέσω της ανάπτυξης αντισωμάτων από τον εμβολιασμό αποτελεί στην παρούσα χρονική περίοδο ΚΥΡΙΑΡΧΟ μέτρο προστασίας.

❿ Ταυτόχρονα ο ΣΞ:

➤ Ανέπτυξε και επιτηρεί τη λειτουργία **σταθμών διενέργειας Rapid-test** σε όλη την Επικράτεια με διάθεση επιστημονικού προσωπικού. Οι εν λόγω σταθμοί διενεργούν δειγματοληψίες και ταχείες διαγνωστικές δοκιμές έναντι της Covid-19 σε πολίτες που χρήζουν ελέγχου.

➤ Διέθεσε κατάλληλο ιατρονοσηλευτικό προσωπικό στα **αναπτυγμένα εμβολιαστικά κέντρα της Πολιτείας έναντι της νόσου Covid-19**, ούτως ώστε να προχωρήσει ταχύτατα το σχέδιο «ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ» που αφορά στον εμβολιασμό του συνόλου των πολιτών.

➤ Παρακολουθεί στενά το θέμα της εμφάνισης μεταλλαγμένων στελεχών του SARS CoV-2, όπως η μετάλλαξη Δ (B.1.617.2 ή ινδική). Το συγκεκριμένο στέλεχος είναι πιο μεταδοτικό και είναι πλέον γνωστό ότι προσβάλλει άτομα νεότερης ηλικίας, αλλά με ηπιότερη συμπτωματολογία. Η αξία του εμβολιασμού

των ενηλίκων είναι τεράστια. Έτσι, παρά την εμφάνιση και εξάπλωση στην κοινότητα των μεταλλαγμένων στελεχών, έχει διαπιστωθεί ότι περίπου το 90% των νέων διασωληνωμένων ασθενών είναι ανεμβολίαστοι ή μη πλήρως εμβολιασμένοι.

Συμπερασματικά και ολοκληρώνοντας

✓ Η τεχνολογία δημιουργίας εμβολίων διαρκώς εξελίσσεται και βελτιώνεται.

✓ Κρατείστε τον εαυτό σας, τους δικούς σας ανθρώπους και τους γύρω σας ασφαλείς και προστατευμένους, με τη χρήση εμβολίων που προσφέρουν ευρεία προστασία.

✓ Η προοπτική για γρήγορη επιστροφή στην κανονική ζωή και καθημερινότητά μας και η απαλλαγή μας από την ψυχολογική επιβάρυνση που όλοι μας έχουμε δεχθεί, εξαρτάται τώρα από την εφαρμογή των προληπτικών μέτρων ατομικής υγιεινής και τον εμβολιασμό μας.

Σχολικός Εκφοβισμός: Ορισμός και Ιστορική Αναδρομή

Αθανασία Ι. Γκιορίση, Αρχίατρος, Παιδίατρος-Αναπτυξιολόγος,
Διευθύντρια Π/Δ 424ΓΣΝΕ

Η σχολική βία είναι ένα διαχρονικό φαινόμενο, που όμως στη σημερινή εποχή, είτε λόγω δημοσιότητας που δόθηκε στα περιστατικά είτε λόγω έντασης του φαινομένου, απασχολεί ολοένα και περισσότερο τη σύγχρονη κοινωνία. Η κατεξοχήν περίοδος που εκδηλώνονται τα περισσότερα περιστατικά είναι η προεφηβεία και η εφηβεία. Η ίδια περίοδος ζωής όμως είναι και αυτή που θα επηρεάσει τη μετέπειτα πορεία και κοινωνική συμπεριφορά του ανθρώπου. Ο σχολικός εκφοβισμός και η νέα του μορφή –αυτή του ηλεκτρονικού εκφοβισμού– είναι από τους κύριους εκφραστές της βίας σε αυτή την ηλικία.

Ορισμός

Οι ορισμοί του σχολικού εκφοβισμού είναι πολλοί. Το 1989 ο Besag όρισε τον σχολικό εκφοβισμό ως την επανειλημμένη επίθεση –φυσική, ψυχολογική, κοινωνική ή λεκτική– από άτομα με δύναμη προς άτομα αδύναμα να αντισταθούν, με στόχο το κέρδος ή την επιβράβευσή τους. Το 1994 ο Olweus εξέφρασε την άποψη ότι ο σχολικός εκφοβισμός χαρακτηρίζεται από

επιθετική συμπεριφορά ή την επί σκοπό αρνητική συμπεριφορά –που επαναλαμβάνεται πολλές φορές και σε διάφορα χρονικά διαστήματα– σε μια διαπροσωπική σχέση μεταξύ ανθρώπων με διαφορετική δύναμη. Η διαφορά είναι ότι αυτή τη φορά διευκρινίζεται πως τα άτομα μπορεί να είναι ένας ή πολλοί –τόσο οι θύτες, όσο και τα θύματα– και πως η μορφή του εκφοβισμού μπορεί να είναι άμεση ή έμμεση.

Διάφορες έρευνες αναφέρουν τις μορφές που μπορεί να έχει ο εκφοβισμός. Έτσι, μπορεί να είναι **σωματικός**, να υπάρχει δηλαδή χρήση βίας σώμα με σώμα, όπως χτυπήματα, σπρωξίματα, κλωτσιές ή και αρπαγή περιουσίας, ή να είναι **λεκτικός** εκφοβισμός, όπως προσβλητικοί χαρακτηρισμοί και απειλές ή παρενόχληση σεξουαλική ή ρατσιστική. Μπορεί ακόμη να έχει τη μορφή **κοινωνικού εκφοβισμού**, τον κοινωνικό δηλαδή αποκλεισμό του ατόμου ή προτροπή για κοινωνικό αποκλεισμό του ατόμου από ομάδες παρά τη θέλησή του, ή τέλος να αφορά τη διάδοση κακόφημων πληροφοριών για το θύμα. Οι δύο πρώτες μορφές –ο λεκτικός και ο σωματικός– θεωρούνται άμεσοι τύποι εκφοβισμού, ενώ οι δύο άλλοι έμμεσοι. Έμμεσος τύπος εκφοβισμού θεωρείται και ο κυβερνοεκφοβισμός ή ηλεκτρονικός εκφοβισμός ή όπως είναι διεθνώς γνωστός το **“cyberbullying”**. Στην τελευταία περίπτωση, ένα παιδί στην εφηβεία ή την προεφηβεία βασανίζεται, απειλείται, παρενοχλείται, ταπεινώνεται, έρχεται σε αμηχανία ή στοχοθετείται από κάποιον άλλο μέσω ίντερνετ, διαδικτυακών και ψηφιακών τεχνολογιών ή κινητών τηλεφώνων.

Οι μορφές του εκφοβισμού φαίνεται ότι αλλάζουν με την ηλικία. Έτσι, η άμεση εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς σώμα με σώμα είναι πιο συχνή σε μικρές ηλικίες. Όσο οι άνθρωποι μεγαλώνουν και αποκτούν περισσότερες πνευματικές δυνατότητες και κοινωνικές ικανότητες, η χρήση σωματικής βίας μειώνεται και αυξάνεται η λεκτική και η κοινωνική. Μεγαλύτερα παιδιά και έφηβοι, ή ακόμη και ενήλικες, φαίνεται πως είναι περισσότερο ικανοί για έμμεσες μορφές εκφοβισμού. Οι

μηχανισμοί που οδηγούν σε έμμεσες μορφές εκφοβισμού είναι πιθανόν η αύξηση των σωματικών δυνατοτήτων και του θύματος και του θύτη –γεγονός που συχνά αλλάζει τις ισορροπίες–, η πνευματική και ψυχολογική ωρίμανση, η αναγκαστική υπακοή σε κοινωνικούς κανόνες, τα βιώματα και η ένταξη σε νέους κοινωνικούς κύκλους. Η απόκτηση, επίσης, γνώσεων κοινωνικών ελιγμών και χρήσης του ηλεκτρονικού υπολογιστή οδηγεί σε στροφή του εκφοβισμού προς μη άμεσες μορφές του, όπως αυτή του ηλεκτρονικού εκφοβισμού. Παρ' όλα αυτά θα πρέπει να σημειωθεί ότι υπάρχουν και μελέτες που δείχνουν ότι με την πάροδο του χρόνου δεν υπάρχουν σημαντικές αλλαγές στον τύπο της επιθετικότητας που παρουσιάζουν οι θύτες. Σε αυτές φαίνεται ότι αυτοί που εκφοβίζουν έχουν γενικότερα επιθετική συμπεριφορά, χωρίς να «ειδικεύονται» σε κάποια συγκεκριμένα πλαίσια εκδήλωσης ή χρονικής αλλαγής.

Ιστορία του σχολικού εκφοβισμού (bullying)

Ο εκφοβισμός, ως φαινόμενο, υπάρχει από πολύ παλιά. Καταγραφή περιστατικών όμως γίνεται από το 18ο αιώνα, χωρίς ωστόσο αυτά να χαρακτηρίζονται ως bullying. Έτσι, η πρώτη ίσως έντυπη περιγραφή περιστατικού ενδοσχολικής βίας γίνεται στο βιβλίο *Tom Brown's Schooldays*, που πρωτοεκδόθηκε το 1857. Εκεί αναφέρεται ένα επεισόδιο, όπου οι μαθητές επιτίθεντο σε ένα συμμαθητή τους, μετά από παρότρυνση ενός άλλου συμμαθητή τους. Μάλιστα ο μαθητής-θύμα, αρνούμενος να υπακούσει στις εντολές του θύτη, δεχόταν συνεχώς εκφοβισμό, που γινόταν ολοένα και πιο έντονος, με αποκορύφωμα το εσκεμμένο

κάψιμο του θύματος. Το βιβλίο θεωρείται ότι βασίζεται σε πραγματικά γεγονότα από τη σχολική ζωή του συγγραφέα και του αδερφού του George Hughes.

Ένα άλλο περιστατικό καταγράφεται αργότερα το 1862 στην Εφημερίδα *The Times*, όπου δημοσιεύεται ένα άρθρο, που αφορά τον θάνατο ενός στρατιώτη από κακομεταχείριση κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσής του. Μάλιστα σε αυτό το άρθρο γίνεται πρώτη φορά η χρήση του όρου “bullying” για να περιγράψει μια βίαιη συμπεριφορά. Λίγο αργότερα, το 1885, δημοσιεύεται στην ίδια Εφημερίδα ένας άλλος θάνατος, αυτός ενός 12χρονου αγοριού στο King School of Cambridge, μετά από εκφοβισμό που δέχτηκε από μία ομάδα συμμαθητών του. Το περιστατικό διερευνήθηκε από ερευνητές του Συμβουλίου και το πόρισμα ήταν ότι επρόκειτο για ένα ατυχές γεγονός μιας συμπεριφοράς, που είναι φυσιολογική στη σχολική ζωή των αγοριών και μάλιστα απαραίτητη για τη διαδικασία ωρίμανσής τους. Έτσι, οι υπεύθυνοι δεν τιμωρήθηκαν.

Σε μια άλλη ήπειρο, στην Ασία, η καταγραφή περιστατικών σχολικού εκφοβισμού είναι ακόμη πιο σπάνια. Εξαιρεση αποτελεί η Ιαπωνία, όπου το φαινόμενο ονομάζεται “ijime” και περιγράφεται από το 1603. Στην περίπτωση αυτή, όμως, πρόκειται για μία μορφή περισσότερο ψυχολογικής βίας, που μάλιστα εμφανίζεται ακόμη και μέσα στην οικογένεια. Έτσι, οι γονείς απομονώνουν και απομακρύνουν το παιδί που παραβαίνει τους κανόνες του σπιτιού, μέχρι αυτό να συνειδηθεί. Κατ’ επέκταση και στο σχολείο ο μαθητής που δεν έχει την επιθυμητή συμπεριφορά, εξοστρακίζεται από το κοινωνικό σύνολο, μετά μάλιστα και από παρότρυνση των δασκάλων. Στην Κορέα, ένα αντίστοιχο φαινόμενο

ονομάστηκε “Myunsinrae” και χρησιμοποιήθηκε στα πλαίσια εκπαίδευσης των νεοσύλλεκτων στρατιωτών. Ο παλαιότερος αξιωματικός ασκούσε επίσημα σωματική ή ψυχολογική βία στους νεότερους για περίπου 2 εβδομάδες. Μάλιστα μια μέθοδος “Myunsinrae” ήταν ο χαρακτηρισμός του νέου στρατιωτικού ως «αόρατου», οπότε και δεν του μιλούσε κανείς. Σε μια περίπτωση περιγράφεται και η αυτοκτονία ενός νέου μετά από το χρίσμα του ως αοράτου, το οποίο διήρκεσε δύο χρόνια, περίοδο κατά την οποία κανείς δεν του μιλούσε, είχε αποκλειστεί από όλες τις κοινωνικές εκδηλώσεις ενώ ταυτόχρονα τιμωρούνταν για αυτή του την απουσία.

Αν και φαινόμενο παλιό, ο εκφοβισμός δε φαινόταν να προβληματίζει για πολλά χρόνια την εκπαιδευτική κοινότητα. Ίσως γιατί οι εποχές ήταν πιο σκληρές, ίσως γιατί η σωματική σκληραγωγία θεωρούνταν αναγκαία και αυτονόητη. Οι πόλεμοι και οι ασθένειες απειλούσαν τη ζωή των ανθρώπων, κάνοντάς τους πιο σκληρούς απέναντι στη βία, με αποτέλεσμα ο εκφοβισμός να περνάει στην καθημερινότητα –ειδικά των αγοριών– σαν φυσιολογική συμπεριφορά. Θεωρείτο μάλιστα ότι βοηθούσε στην ωρίμανση των αγοριών, ώστε να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν αργότερα τις δυσκολίες της ζωής. Στα κορίτσια, από την άλλη μεριά, το φαινόμενο δεν περιγράφεται σαν εκφοβισμός ή βία· πιθανότατα γιατί εκεί ο εκφοβισμός ήταν με τη μορφή διάδοσης φημών (κουτσομπολιού) ή λεκτικής διαμάχης ή κοινωνικού αποκλεισμού, οπότε και δεν ήταν εμφανή τα σημάδια του.

Έτσι, παρ’ όλη τη μακροχρόνια παρουσία του εκφοβισμού σε διάφορους χώρους και ιδιαίτερα στα σχολεία, η διεθνής κοινότητα φαίνεται ότι εστιάζει

το ενδιαφέρον της στο φαινόμενο τη δεκαετία του 1970. Η συγκεκριμένη ευαισθητοποίηση της παγκόσμιας κοινότητας φαίνεται ότι ήταν μία αναμενόμενη εξέλιξη, ύστερα και από τη διακήρυξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (ΟΗΕ, 1948, άρθρο 3) που ακολούθησε μετά τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Η θεσμοθέτηση της ελευθερίας, της αξιοπρέπειας και της ασφάλειας των ανθρώπων, σε συνδυασμό με τα κινήματα του φεμινισμού και της καταπολέμησης του ρατσισμού που ακολούθησαν, έκαναν τους ανθρώπους πιο ευαίσθητους απέναντι στη βία και σε οποιαδήποτε έκφρασή της.

Συστηματική καταγραφή περιστατικών σχολικού εκφοβισμού και επιστημονική μελέτη του φαινομένου γίνεται τη δεκαετία του '70. Συγκεκριμένα, το 1978 ο Dan Olweus, Καθηγητής Ψυχολογίας, δημιουργεί ένα ερωτηματολόγιο συστηματικής καταγραφής και διερεύνησης του σχολικού εκφοβισμού. Ο Olweus ευαισθητοποιήθηκε απέναντι στον εκφοβισμό μετά από τρεις αυτοκτονίες ανήλικων αγοριών στη Νορβηγία, μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα. Και τα τρία αγόρια είχαν αφήσει σημείωμα, στο οποίο απέδιδαν την αυτοχειρία στον εκφοβισμό που είχαν δεχτεί από συνομπλίκους τους. Το ερωτηματολόγιο

του Οίλβους δημιουργήθηκε στα πλαίσια ενός προγράμματος –το Οίλβους Bullying Prevention Program (OBPP)– για την αντιμετώπιση του σχολικού φαινομένου. Το πρόγραμμα επαγρύπνησε τους συμμετέχοντες και βοήθησε στη μείωση των περιστατικών. Παρ’ όλα αυτά ο Οίλβους στη μελέτη του περιέλαβε μόνο τη φυσική κακοποίηση. Έτσι φτάνουμε στα τέλη της δεκαετίας του ’80 για να ενταχθούν πλέον στον ορισμό του εκφοβισμού έννοιες όπως η διάδοση φημών, η λεκτική κακοποίηση και ο κοινωνικός αποκλεισμός, ενώ μόλις τη δεκαετία του ’90 η καταγραφή του φαινομένου απαιτεί την επανάληψη της πράξης και την κακή πρόθεση του θύτη.

Στη σύγχρονη εποχή, ο εκφοβισμός ανησυχεί πλέον σε μεγάλο βαθμό το κοινωνικό σύνολο. Η ανησυχία ενισχύθηκε ιδιαίτερα μετά από περιστατικά αυτοκτονιών που συνδέθηκαν με αυτόν αλλά και ομαδικές δολοφονίες, με χαρακτηριστικό παράδειγμα το μακελειό του 1998 σε ένα Γυμνάσιο του Κολοράντο, όπου 2 μαθητές δολοφόνησαν 12 συμμαθητές τους, έναν δάσκαλο και τραυμάτισαν άλλα 21 άτομα. Οι μελέτες για τον εκφοβισμό αυξήθηκαν παγκοσμίως ραγδαία από μόλις 62 καταγραφές στο PsycINFO από το 1900 έως το 1990, σε 289 τη δεκαετία του 1990 και σε 562 μεταξύ 2000-2004.

Στην Ελλάδα, επίσης, την τελευταία δεκαετία, έχει αναδειχθεί ο σχολικός εκφοβισμός σε ένα μείζον πρόβλημα της κοινωνίας. Μοιραία περιστατικά οδήγησαν σε αυτή τη συνθήκη. Πρώτο διάσημο –για τα ελληνικά δεδομένα– θύμα ο εντεκάχρονος Άλεξ από τη Βέροια, που το 2006 δολοφονήθηκε βίαια από μια παρέα παιδιών, τα οποία τον πείραζαν, τον κορόιδευαν και τον απειλούσαν για καιρό

πριν φτάσουν στο έγκλημα. Τρία χρόνια αργότερα, μια νέα υπόθεση εκφοβισμού σόκαρε την ελληνική κοινωνία. Ένας 19χρονος, ο Δημήτριος Πατμανίδης, μπήκε στη Σχολή Μαθητείας του ΟΑΕΔ στο Ρέντη όπου φοιτούσε, και με μια καραμπίνα τραυμάτισε ένα 18χρονο συμμαθητή του, δύο εργάτες και στη συνέχεια αυτοκτόνησε. Σε ένα γράμμα που άφησε πίσω του, μιλούσε για την απαξίωση από τους γύρω του, που του όπλισε το χέρι. Τελευταίο γνωστό θύμα, ένας φοιτητής της Γαλακτομικής Σχολής των Ιωαννίνων, ο Βαγγέλης Γιακουμάκης, που η αυτοκτονία του φέρεται να συνδέεται με περιστατικά εκφοβισμού.

Όλα τα προαναφερόμενα περιστατικά, που αφορούσαν παιδιά της «διπλής πόρτας», έδειξαν ότι ο εκφοβισμός είναι εδώ και μας απειλεί. Έτσι πολλοί ερευνητές πλέον, από διάφορες επιστήμες –Κοινωνιολογία, Ψυχολογία, Γενετική, Παιδαγωγική– ασχολούνται με το φαινόμενο ενώ και η βιβλιογραφία βρίθεται από μελέτες. Παράλληλα, προγράμματα εκπαίδευσης και αντιμετώπισης της βίας στα σχολεία μπαίνουν στην υποχρεωτική εκπαίδευση των μαθητών. Στο ίδιο πλαίσιο, και η νομοθεσία όσον αφορά τον ορισμό, τη στοιχειοθέτηση και την τιμωρία του εκφοβισμού αλλάζει σε μια προσπάθεια να δείξει η κοινωνία την ευαισθητοποίησή της απέναντι στο φαινόμενο και να προωθήσει την πρόληψη του φαινομένου. Παρ’ όλα αυτά η αντιμετώπιση χρήζει μακροχρόνιας προσπάθειας από πολλούς φορείς και σε πολλαπλά επίπεδα, ξεκινώντας από το άτομο, την οικογένεια, το σχολείο και φτάνοντας στον γενικότερο περίγυρο –ατομικό, φιλικό και εργασιακό– ενώ βέβαια και η στάση του κράτους θα παίξει στο μέλλον καθοριστικό ρόλο.

Στοιχεία δράσεων που υλοποιήθηκαν (ανακατασκευή/κατασκευή/αναβάθμιση)

Εγκαινιάστηκε ο 3ος Βρεφονηπιακός Σταθμός (ΒΝΣ), στη Θεσσαλονίκη.

Εγκαινιάστηκαν 21 ξενώνες στο Στρατόπεδο «ΒΑΡΥΤΗ», στην Αθήνα.

Ολοκληρώθηκε η ανακατασκευή κτηρίου σε 2 ξενώνες της 5ης ΤΑΞΠΖ, στο Ρέθυμνο.

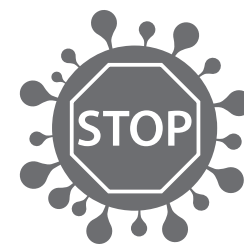
Ολοκληρώθηκε η ανακατασκευή 12 ξενώνων στο Στρατόπεδο «ΚΑΡΑΧΑΛΙΟΥ», στον Πύργο Ηλείας.

Κατασκευάστηκε δίκτυο φυσικού αερίου στις εγκαταστάσεις του Στρατοπέδου «ΠΑΠΑΓΟΥ» για τη λειτουργία των κεντρικών θερμάνσεων, στο κυρίως κτήριο των Γενικών Επιτελείων.

Κατασκευάστηκε χώρος Διοικητικής Μέριμνας στην ε/ν του Αγίου Ευστρατίου επ' ωφελεία της Δημοτικής Αρχής (Εγκατάσταση οικίσκου 70 τ.μ.).

Με κύριο μέλημα τη στήριξη του προσωπικού και των οικογενειών του, το ΓΕΣ συνεχίζει να αφουγκράζεται τις ανησυχίες του και να υλοποιεί ενέργειες προς διευκόλυνση της καθημερινότητάς του.

Μετά από τις κατευθύνσεις της Κυβέρνησης, του ΕΟΔΥ και των εκδοθέντων σχετικών διαταγών του ΓΕΕΘΑ, εκδηλώθηκε σειρά μέτρων για την προστασία από τη μετάδοση του κορωνοϊού (COVID-19), προκειμένου να μειωθεί η διασπορά της νόσου.

Προκειμένου να σχηματισθεί μία σαφής εικόνα σχετικά με τα προβλήματα συνυπηρέτησης, συγκεντρώθηκαν τα στοιχεία των στελεχών, των οποίων δεν εγκρίθηκε η απόσπαση των συζύγων τους που ανήκουν σε έτερα Υπουργεία πλην ΥΠΕΘΑ, με σκοπό να γίνουν οι ενδεδειγμένες κατά περίπτωση ενέργειες.

Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία εγκρίθηκε η εφαρμογή μειωμένου ωραρίου εργασίας σε δικαιούχους προστάτες ΑΜΕΑ.

Σύμφωνα με την ΠαΔ 4-45/2019/ΓΕΣ/Β1/4γ (Παρουσιάσεις Αξκών-Ανθστών-Υπεκών στον κ. Α/ΓΕΣ), συνεχίστηκε η διαδικασία επικοινωνίας των στελεχών με τον κ. Α/ΓΕΣ προς επίλυση προβλημάτων που τους απασχολούν σε προσωπικό και υπηρεσιακό επίπεδο.

Κοντά στα Στελέχη

ΓΡΑΦΕΙΟ
ΣΤΗΡΙΞΗΣ
ΣΤΕΛΕΧΩΝ

210 6555669-70
210 6555132

210 6461750

egagss@army.gr

Περισσότερα θέματα μέριμνας προσωπικού στην ιστοσελίδα www.army.gr

ΓΕΝΙΚΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΣΥΓΧΑΙΡΩ

τους •Σχη (ΥΙ) Βασίλειο Βραγγάλα του Αργυρίου •Σχη (ΥΙ) Ματθαίο Σαββίδη του Σοφοκλή •Σχη (ΥΙ) Παύλο Χριστοδούλου του Νικολάου •Σχη (ΥΙ) Χρήστο Καραμπάλη του Βασιλείου •Τχη (ΥΙ) Μαρίνο Καρανάσσο του Θωμά •Λγό (ΥΙ) Αθανάσιο Σαρηδημητρίου του Νικολάου •Λγό (ΥΙ) Ηλία Κουκουρίκο του Κωνσταντίνου, της δύναμης του Β' Ορθοπαιδικού Τμήματος του 424 ΓΣΝΕ, διότι κατά τη συμμετοχή τους στο 39ο Συνέδριο της Ορθοπαιδικής και Τραυματολογικής Εταιρείας Μακεδονίας Θράκης (ΟΤΕΜΑΘ), το οποίο πραγματοποιήθηκε διαδικτυακά στις 6 και 8 Μαΐου 2021, πέτυχαν η προφορική τους ανακοίνωση, υπό την επωνυμία «Ενδοσκοπική δισκετομή-μικροδισκετομή, πρώιμα συγκριτικά αποτελέσματα οσφυϊκής δισκοκήλης», να επιλεγεί ως η καλύτερη και να της απονεμηθεί από την Ελληνική Εταιρεία Χειρουργικής Ορθοπαιδικής Τραυματολογίας (ΕΕΧΟΤ), το βραβείο καλύτερης Προφορικής Ανακοίνωσης.

***

ΣΥΓΧΑΙΡΩ

τον Υπχο (ΠΒ) Σταύρο Παπασταθόπουλο του Γεώργιου, Διοικητή της XII Μ/Κ ΜΠ, τον Σχη (ΠΖ) Παναγιώτη Βλαχόπουλο του Αθανάσιου, ΑΚΑΜ Ουάσιγκτον, τον Ανχη (ΤΘ) Βασίλειο Γιαχλί του Αριστοτέλη, της δύναμης της XII Μ/Κ ΜΠ, καθώς και το εμπλεκόμενο προσωπικό της XII Μ/Κ ΜΠ, διότι στο πλαίσιο παροχής Υποστήριξης Φιλοξενούντος Έθνους (ΥΦΕ) κατά τη διάρκεια της άσκησης "DEFENDER EUROPE-21" και της επιχείρησης "ATLANTIC RESOLVE-21", συνεργάστηκαν άριστα με τις στρατιωτικές δυνάμεις των ΗΠΑ, προκαλώντας ευχαριστήριες επιστολές από τον Διοικητή του Στρατού των ΗΠΑ στην Ευρώπη και Αφρική, Στό Christopher G. Cavoli, και τον Πρέσβη των ΗΠΑ στη Χώρα μας, κ. Geoffrey Pyatt.

***

ΣΥΓΧΑΙΡΩ

τον Ανχη (ΑΥΤ) Γεώργιο Παπαδόπουλο του Νικόλαου, της δύναμης της Υπηρεσίας Αναπήρων Πολέμου Μακεδονίας-Θράκης (ΥΠΑΠ/Μ-Θ), διότι εκτελώντας τα καθήκοντα του Τεχνικού Διευθυντή, εργάστηκε

ΣΤΟΥΣ ΠΙΝΑΚΕΣ που ακολουθούν περιλαμβάνονται συγγράμματα γενικών και ειδικών γνώσεων επί στρατιωτικών και εγκυκλοπαιδικών θεμάτων Ελλήνων και ξένων συγγραφέων, αντίτυπα των οποίων διατίθενται προς πώληση.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΣ

A/A	ΚΩΔΙΚΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ	ΤΙΤΛΟΣ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ	ΑΣΙΑ €
1	84	Ιστορία Σταυροφοριών, Τόμος Γ΄	1976	1,76
2	92	Προβλήματα Πολέμου στην Αρχαία Ελλάδα	1981	1,76
3	97	Ήπειρος Προμαχούσα	1982	1,76
4	100	Γ΄ Παγκόσμιος Πόλεμος (Τζον Χάκκετ)	1983	2,34
5	108	Ο Επιτήδειος Ουδέτερος	1985	2,34
6	110	Παντουρκισμός	1986	1,76
7	111	Το δικαίωμα να είσαι άνθρωπος, Τόμος Γ΄	1986	2,06
8	113	Ιστορία Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, Τόμος Α΄	1988	1,76
9	116	Διοίκηση και Ηγεσία (Δνση Μελετών ΓΕΣ)	1988	0,88
10	117	Πρακτικές Οδηγίες Δκσης Μικρών Κλιμακίων (Δνση Μελετών ΓΕΣ)	1988	0,30
11	118	Διοικητική (Management)	1988	0,58
12	121	Οι Γερμανικές Εκστρατείες στα Βαλκάνια (Κέντρο Ιστορίας των Η.Π.Α.) (Μετάφραση - Απόδοση Αντγου ε.α. Νικόλαου Κολόμβα)	1994	1,76
13	122	Προσωπικός Υπολογιστής	1989	0,58
14	125	Οι Επικίνδυνοι Άνδρες, Τόμος Α΄ (Αντγου ε.α. Χρήστου Φωτόπουλου)	1994	5,86
15	126	Οι Επικίνδυνοι Άνδρες, Τόμος Β΄ (Αντγου ε.α. Χρήστου Φωτόπουλου)	1995	5,86
16	128	Το Ημερολόγιο μιας Καταστροφής (Μετάφραση Υπτγου ε.α. Κων/νου Κανακάρη)	1996	4,10
17	129	Στρατιωτική Επιθεώρηση 1883-1884	1995	2,94
18	130	Θεματικό Ευρετήριο Μελετών Στρατιωτικής Επιθεώρησης και Συγγραμάτων 1981-1995	1996	2,94
19	132	Διεθνείς Συμφωνίες, Συνθήκες και Συμβάσεις (Υπτγου Γεωργίου Γκορέζη)	2000	1,76
20	133	Ο Πόλεμος και οι Άνθρωποι (Στγού Depeney) Ανατύπωση Εκδόσεως της Στρατιωτικής Επιθεώρησης Ιουλίου 1939	1998	8,8
21	134	Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων 1828-1998, Τόμος Α΄ (Αντγου ε.α. Χρήστου Φωτόπουλου)	1997	4,7
22	135	Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων 1828-1998, Τόμος Β΄ (Αντγου ε.α. Χρήστου Φωτόπουλου)	1998	4,7

23	136	Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων 1828-1998, Τόμος Γ΄ (Αντγου ε.α. Χρήστου Φωτόπουλου)	1998	4,70
24	137	Πακτωλός γνώσεων, παροιμιών και γνωμικών	2000	2,94
25	138	Εγχειρίδιο του Καλού Διοικητού (Αντγου ε.α. Νομικού Θεοδώρου Λ. Γούλα)	2000	2,94
26	139	Θεματικό Ευρετήριο Μελετών (1991-2001) & Ευρετήριο Συμπληρωματικών Εκδόσεων (1991-2001)	2002	8,00
27	ΔΙΑΦ. 2	Το Σύνταγμα της Ελλάδος	1986	0,16
28	ΔΙΑΦ. 21	«Ωδές» του Α. Κάλβου	1992	14,68
29	ΔΙΑΦ. 29	Ήμμεσος Στρατηγική (Β. Η. Liddell Hart)	2001	5,86

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΕΣ/ΔΙΣ (ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΡΑΤΟΥ)

A/A	ΚΩΔΙΚΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ	ΤΙΤΛΟΣ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ	ΑΣΙΑ €
1	1	Ο Μακεδονικός Αγώνας και τα γεγονότα στη Θράκη (1904-1908)	1988	7,04
2	2	Επιχ/σεις κατά των Τούρκων σε Μακεδονία και ν. Αιγαίου 1912 (Α΄)	1988	4,70
3	3	Επιχειρήσεις κατά των Τούρκων στην Ήπειρο (1912/13) (Β΄)	1992	6,96
4	4	Ο Ελληνικός Στρατός κατά τους Βαλκανικούς Πολέμους (1912/14) (Γ΄)	1992	9,40
5	5	Επίτομη Ιστορία Βαλκανικών Πολέμων (1912/13)	1987	3,52
6	8	Η Ελλάς και ο Πόλεμος στα Βαλκάνια	1958	3,18
7	9	Η συμμετοχή της Ελλάδας στον Πόλεμο (1914-1918)	2012	4,18
8	10	Επίτομη Ιστορία της Συμμετοχής του Ελληνικού Στρατού στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο	1994	6,46
9	11	Το Ελληνικό Εκστρατευτικό Σώμα στη Μεσημβρινή Ρωσία (1919)	1955	14,88
10	13	Ο Ελληνικός Στρατός στη Σμύρνη	1957	4,94
11	14	Επιχειρήσεις Φιλαδέλφειας - Προύσσης - Ουσάκ	1957	4,10
12	15	Επιχειρήσεις Φιλαδέλφειας - Προύσσης - Ουσάκ (σχεδιαγράμματα)	1957	2,34
13	16	Επιθετικά Επιχειρήσεις Δεκ 1920-Μαρ 1921	1957	3,52
14	16	Επιθετικά Επιχειρήσεις Δεκ 1920-Μαρ 1921	1963	19,22
15	17	Επιχειρήσεις Ιουνίου-Ιουλίου 1921	2012	5,50
16	18	Επιχειρήσεις προς Άγκυρα (Μέρος Α΄) 1921	1965	5,42
17	18	Επιχειρήσεις προς Άγκυρα (Μέρος Α΄) 1921	2012	3,52
18	19	Επιχειρήσεις προς Άγκυρα (Μέρος Β΄) 1921	1965	3,52
19	20	Τα προ της Τουρκικής Επιθέσεως γεγονότα Σεπ 1921-Αυγ 1922	2012	4,88
20	21	Το Τέλος της Μικρασιατικής Εκστρατείας, Τόμος Α΄ (Υποχωρ. Αγώνες Α΄ και Β΄ Σ.Σ.)	2012	6,44
21	22	Το Τέλος της Μικρασιατικής Εκστρατείας, Τόμος Β΄	2012	5,00
22	23	Επιχειρήσεις εις Θράκη (1919-1923)	1969	19,50
23	27	Αίτια και Αφορμές Ελληνοϊταλικού Πολέμου	2016	3,70
24	28	Ιταλική Εισβολή 1940	2012	6,12

25	29	Ελληνική Αντεπίθεση 1940	2012	4,22
26	30	Χειμερινές Επιχειρήσεις - Ιταλική Επίθεση Μάρτιος 1941	2012	3,48
27	31	Αγώνες εις Ανατολική Μακεδονία και Θράκη (1940/41)	1956	3,52
28	31	Αγώνες εις Ανατολική Μακεδονία και Θράκη (1940/41)	2012	5,60
29	32	Το Τέλος μιας Εποποιίας Απρίλιος 1941	1959	29,24
30	33	Η Μάχη της Κρήτης 1941	1961	4,40
31	33	Η Μάχη της Κρήτης 1941	2012	3,52
32	34	Επίτομη Ιστορία Ελλ./Ιταλ.-Ελλ./Γερμ. Πολέμου (1940-1941)	2012	3,24
33	40	Το Ελληνικό Εκστρατευτικό Σώμα στην Κορέα 1950/55	2017	4,92
34	45	Η Υγειονομική Υπηρεσία κατά τη Μικρασιατική Εκστρατεία (1919/22)	2012	4,34
35	46	Η προς Πόλεμον Προπαρασκευή του Ελληνικού Στρατού (1923-1940)	1969	21,92
36	47	Ανεφοδιασμοί-Μεταφοράι κατά τη Μικρασιατική Εκστρατεία (1919/22)	1967	5,28
37	48	Εφοδιασμοί του Στρατού σε Όπλα και Πυρ/κά ΠΖ-ΠΒ (1940/41)	1982	2,34
38	49	Η Υγειονομική Υπηρεσία κατά τον Πόλεμο 1940/41	1982	1,76
39	50	Ευρετήριο Πολεμικών Γεγονότων Ελληνικού Έθνους	1989	4,10
40	51	Αγώνες και Νεκροί του Ελληνικού Στρατού, 1940/45	1989	15,84
41	56	Ο Ελληνοτουρκικός Πόλεμος 1897	1993	6,46
42	57	Η Ειρηνευτική Αποστολή στη Σομαλία	1996	4,98
43	58	Ο Ελληνικός Στρατός στη Μέση Ανατολή 1941/45 (Ελ Αλαμείν-Ρίμινι-Αιγαίο)	1996	5,28
44	59	Αρχεία Εθνικής Αντίστασης (1941-1944), (8 τόμοι-συνολική τιμή)	1998	56,00
45	60	Αρχεία Εμφυλίου Πολέμου (1944-1949), (16 τόμοι-συνολική τιμή)	1998	104,00
46	61	Ιστορία του Ελληνικού Στρατού	1997	4,70
47	62	Η Ελληνική Δύναμη στην Αλβανία (ΕΛΔΑΛ) (Απρ-Αυγ 1997)	1998	4,70
48	63	A Concise History of the Balkan Wars 1912-1913	1998	5,86
49	64	An Index of Events in the Military History of Greek Nation	1998	5,86
50	65	An Abridged History of the Greek-Italian & Greek-German War 1940/41	1997	5,86
51	66	Ο Βορειοηπειρωτικός Αγώνας	1997	5,86
52	67	An Abridged of the Hellenic Army Participation in the World War I	1999	6,74
53	68	History of the Hellenic Army 1821-1997	1999	8,5
54	69	Στρατιωτική Οργάνωση & Πολεμική Τέχνη των Αρχαίων Ελλήνων	1999	19,36
55	71	Η Συνοπτική Ιστορία του Γενικού Επιτελείου Στρατού (1901-2001)	2001	13,86
56	73	Επίτομη Ιστορία της Εκστρατείας στη Μικρά Ασία 1919-1922	2002	17,30
57	73	Επίτομη Ιστορία της Εκστρατείας στη Μικρά Ασία 1919-1922	2012	4,26
58	74	The Battle Of Crete	2002	20,14
59	75	Η Υγειονομική Υπηρεσία κατά τους Βαλκανικούς Πολέμους 1912-1913	2002	15,04
60	76	The struggle for Macedonia and the events in Thrace 1904-1908	2003	12,80
61	77	A Concise History of the Campaign in M. Asia 1919/22	2004	32,40

62	78	Ιστορικές Ονομασίες Ενεργών Συνταγμάτων και Ταξιαρχιών (ΠΖ-ΤΘ-ΕΔ)	2004	24,80
63	79	Ιστορία της Οργάνωσης του Ελληνικού Στρατού 1821-1954	2006	22,00
64	80	Ο Οπλισμός του Ελληνικού Στρατού (1866-2004)	2008	10,96
65	81	Ευρετήριο Αρχείου Καποδιστριακής Περιόδου: Στρατιωτικά Τεκμήρια (1827-1833)	2007	2,54
66	82	Concise History of the Hellenic Army General Staff	2007	8,70
67	83	Η Σημασία των Ιστορικών Αρχείων στην Αντικειμενική Συγγραφή της Ιστορίας-Φορείς που τηρούν Ιστορικά Αρχεία-Διαδικασίες Πρόσβασης στο Αρχχειακό Υλικό	2009	3,78
68	84	Οι Ελληνοαμερικανοί Εθελοντές στην Εθνική Αντίσταση	2012	3,12
69	85	Η Συμβολή της Ελλάδας στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο	2009	8,32
70	86	Οι πολιτικοστρατιωτικές σχέσεις Ελλάδας-Γαλλίας	2011	2,40
71	87	Οι κυριότερες μάχες του Ελληνικού Στρατού (1897-1955)	2012	2,42
72	88	Μνήμες Πολέμου 1897-1974	2012	7,28
73	89	Επιχείρηση Καλάβρυτα	2012	1,44
74	90	Στρατιωτική Οργάνωση και Πολεμική Τέχνη της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας	2013	6,62
75	91	Πρακτικά Ημερίδας για τα 100 Χρόνια από την Έναρξη των Βαλκανικών Πολέμων	2013	6,80
76	92	Το Εκστρατευτικό Σώμα της Ελλάδας στην Κορέα, (1950-1955), Τόμος Β΄, Συμπληρωματικοί Πίνακες Προσωπικού	2014	1,36
77	93	Σέξτου Ιουλίου Φροντίνου Στρατηγήματα	2015	1,92
78	301	The Northern Epirus Struggle	2002	13,58
79	94	The Warrior 's Ethos, the National Psyche and Soldierly	2016	3,58
80	95	Ο Ελληνικός Στρατός κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, Τόμος Α΄	2017	3,50
81	96	Ο Ελληνικός Στρατός κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, Τόμος Β΄	2019	4,10
82	97	The Hellenic Expeditionary Force in Korea (1950-55)	2020	9,08
83	98	Lemnos Island, Armistice of Moudros and the end of World War	2021	6,10
84	99	Τα καταφύγια της Αττικής 1936-1956, Τόμος Α΄	2021	31,42

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να προμηθεύονται, κατόπιν συνεννόησης, τις παραπάνω εκδόσεις όλο το έτος –εκτός από τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο– από τα παρακάτω σημεία:

- ΤΥΕΣ/Β΄ Δνση, Λ. Μεσογείων 227-231, ΣΤΓ 1020 (Στρατόπεδο Παπάγου), τηλ: 210 655 2673.

- Γραφείο Ενημέρωσης Κοινού, Λ. Μεσογείων 227-231 (Υπουργείο Εθνικής Άμυνας), τηλ: 210 659 8661, 210 659 8666.

- ΕΚΕΜΣ Αθήνας (τηλ: 210 765 2478, 210 767 5495).

- Στρατιωτικό Πρατήριο 1ης Στρατιάς.

- Στρατιωτικά Πρατήρια Κοζάνης, Βέροιας, Θεσσαλονίκης & Ξάνθης.

Στο στρατιωτικό και πολιτικό προσωπικό του ΥΕΘΑ, τα συγγράμματα διατίθενται με έκπτωση 50% επί της τιμής, σύμφωνα με το Αριθμ. Φ. 900/489223 Σ. 626, άρθρο 2.